

SU'WRETLEW O'NERI

Uli'wma orta bilim beriw mekteplerinin'
3-klasi' ushi'n sabaqli'q

*O'zbekstan Respublikasi' Xali'q bilimlendiriw ministrligi
ta'repinen tasti'yi'qlang'an*

TASHKENT
«YANGIYO'L POLIGRAPH SERVICE»
2014

Avtorlar:
M. İSAKOVA, R. HASANOV,
B. HAYDAROV, A. SULAYMANOV,
S. JUMANIYAZOVA, B. AZİMOV

Pikir bildiriwshiler:

G. Amirova – Qari’ Niyaziy ati’ndag’i’ O’zPFİTİ ilimiy xi’zmetkeri.

A. Murtazaev – Qari’ Niyaziy ati’ndag’i’ O’zPFİTİ ilimiy xizmetkeri.

N. Baymuratova – Respublika bilimlendiriw worayi’ metodisti.

O. Rajabova – Tashkent qalasi’ndag’i’ 155-mektep oqi’ti’wshi’si’.

SHA’RTLİ BELGİLER:

— jedellestiriwshi sorawlar ha’m tapsi’rmalar

— u’yreniw ha’m este saqlaw za’ru’r

— a’meliy shi’ni’g’i’w ha’m tapsi’rmalar

— u’yge berilgen tapsi’rmalar

— qi’zi’qti’ri’wshi tapsi’rmalar

— qa’bilyetli balalar ushi’n tapsi’rmalar

— ta’kirarlaw ushi’n soraw ha’m tapsi’rmalar

— sabaq tamamlandi’

«Ma’mleketlik byudjet qori’ esabi’nan ijara ushi’n basi’ldi’».

ISBN 978-9943-309-72-2

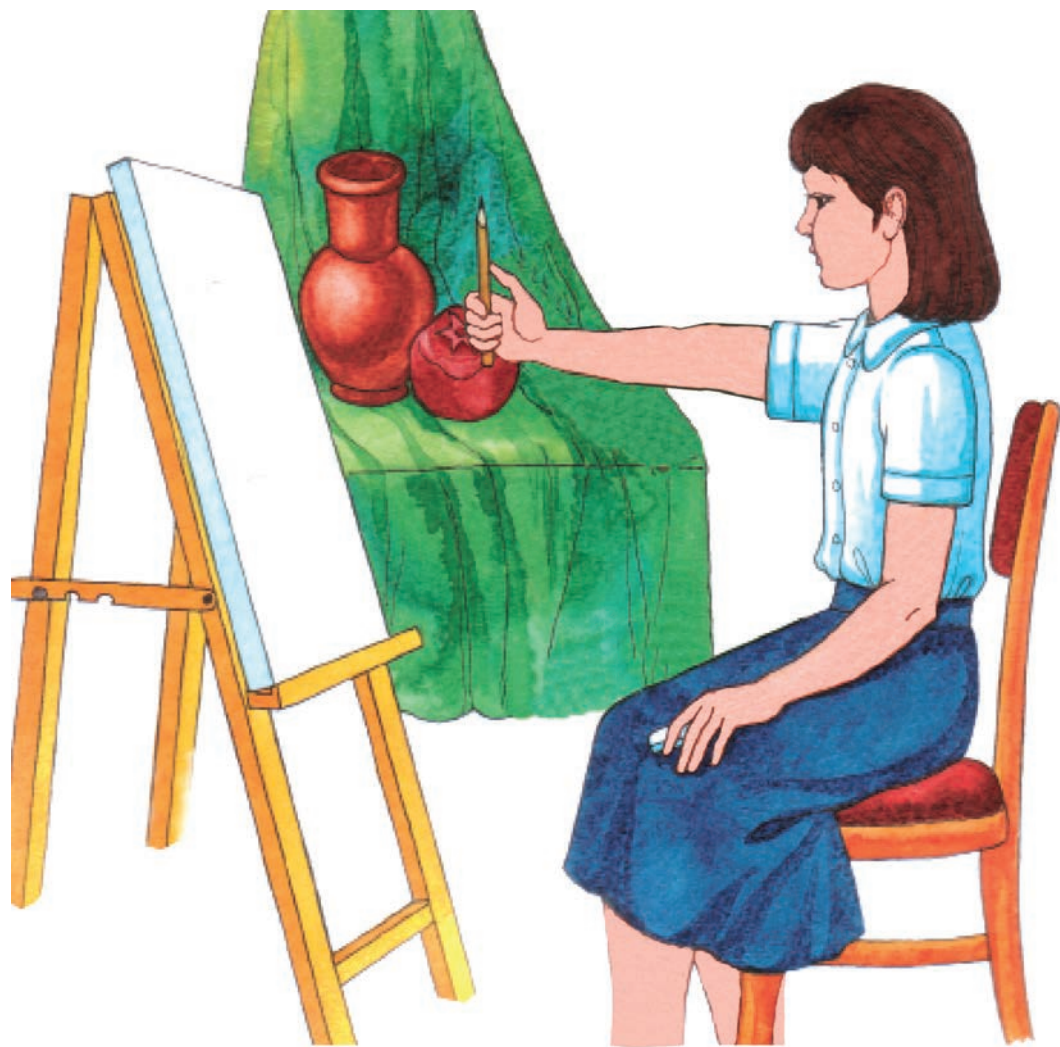
© «Yangiyo’l poligraf servis», 2010 2014.

© M. Isoqova, S. Jumaniyozova, 2010, 2014.

BALALAR DO'RETIWSHILIK U'YI — SU'YIKLI MA'KA'N

**SU'WRET SIZIW USHIN ORIN TAYARLAW HA'M
NA'RSENIN' WO'LSHEMIN ANIQLAW.**

Su'wret sali'p ati'rg'anda sonday etip oti'ri'n', jaqti'li'q nuri' siz si'zi'p ati'rg'an qag'azg'a shep ta'repten tu'ssin.

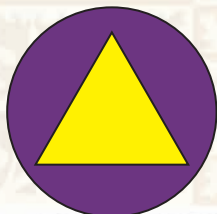
I SHEREK

G'. Abdurahmonov. *Aqtashdag'i bulaq.*

Bul sherekte siz:

- miywelendin' suwretin islewdi;
- to'rtmuyesh ha'm jolaq turde naq'islal islewdi u'yrenesiz;

1

«O'ZBEKSTAN — MENIN' WATANIM» TEMASINDA SU'WRET SALIW

Bizin' Watanimi'z O'zbekstan. Teksttegi dem ali'b so'zi dem ali'p boli'p jazi'ladi'. Ha'zirde biz oni'n' taza hawasi'nan dem ali'b, ti'ni'q suwlari'nan iship, dalalari'nda jetilistirilgen miywejemislerinen ra'ha'tlenip tati'p ati'pmi'z.

Joqari'dagi' su'wrette Watani'mi'z paytaxti' — Tashkenttegi Ga'rezsizlik maydani'nda ornati'lg'an mu'sinler kompozitsiyasi'n ko'rip tursi'z. Bul kompozitsiya “Ezgulik monumenti” dep ataladi'.

1. Bul mu'sinlerdin' qanday simbolikali'q ma'nisleri bar?
2. Olar haqqi'nda so'ylep berin'.

G'. Abduraxmanov. Tawlar.

Su'wretke qarap Watani'mi'z ta'biyati' haqqi'nda so'ylep berin'.

1. Joqari'dag'i' ko'riniste qaysi' bayram su'wretlengen? Ol haqqi'nda so'ylep berin' .
2. Bayram ko'terin'kiligi qanday ren'lerde su'wretlengen?

Qi'lqa'lemeler.

Boyalı'p atı'rgan sı'rt ustının' u'lken-kishiligine qaray juwan, ortasha ha'm jin'ishke qi'lqa'lem tan'lanadı'.

Qi'lqa'lemnen paydalani'w qag'i'ydalari':

- qi'lqa'lemdi suwda qaldi'rman';
- qi'lqa'lemdi basqa ren'ge bati'ri'wdan aldi'n oni' suwda juwi'p ali'n';
- qi'lqa'lemdi qurg'aq saqlan'.

Guash — suwda eriytug'i'n qoyi'w boyaw.

Guash boyawları'.

Aq

sari'

qi'zi'l

jasi'l

ko'k

qon'i'r

qara

«O'zbekstan — menin' Watani'm» temasi'nda o'tkerilgen sa'wbetlesiw tiykari'nda su'wret sali'n'.

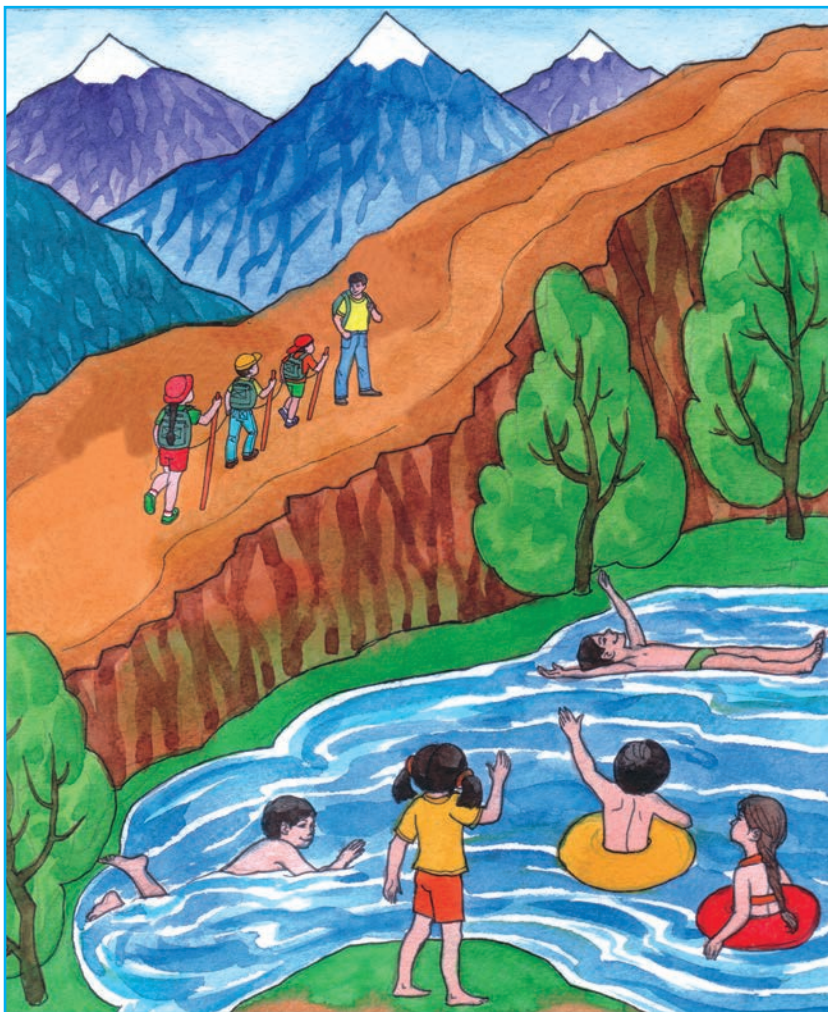
1. «O'zbekstan — menin' Watani'm» temasi'nda ori'nlani'p ati'rg'an su'wretti aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. «G'arezsizlik bayrami'» temasi'nda su'wret sali'n'.

Berilgen suwret tiykarinda o'zbekstanni'n' suli'w ta'biyati' haqqinda so'zlep berin'.

2

«JAZ — O'TTI SAZ»
TEMASINDA SU'WRET SALIW

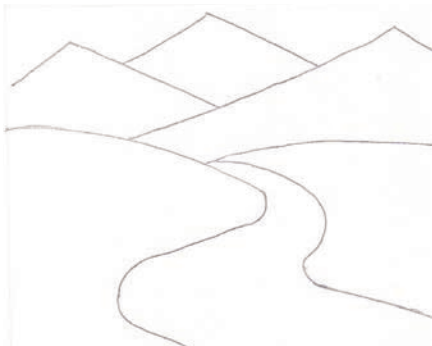
1. Su'wretke qarap ten'leslerin'iz jazg'i' dem ali'si'n qalay o'tkergenligi haqqi'nda gu'rrin' etip berin'
2. Su'wretshi taw ko'rinislerin sog'i'w dawami'nda qaysi' ren'lerden paydalang'an?

Zatlar baqlawshi'dan uzaqlasqan sayi'n olardi'n' o'lshepleri kishireyip, al ren'leri bol-sa ko'rinin'kiremey baradi'

Tawli' ko'rinis su'wretin ori'nlaw basqi'shlari'

1

Ko'rinisti qag'azg'a
jaylashti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgige
islew beriw.

3

Suwretti qa'lemde
tamamlaw.

4

Toq ren'ler menen
islew beriw.

Jazg'i' ta'sirlerin'iz tiykari'nda «Jaz — o'tti saz» temasi'nda ta'biyat ko'rinisinin' su'wretin sali'n'.

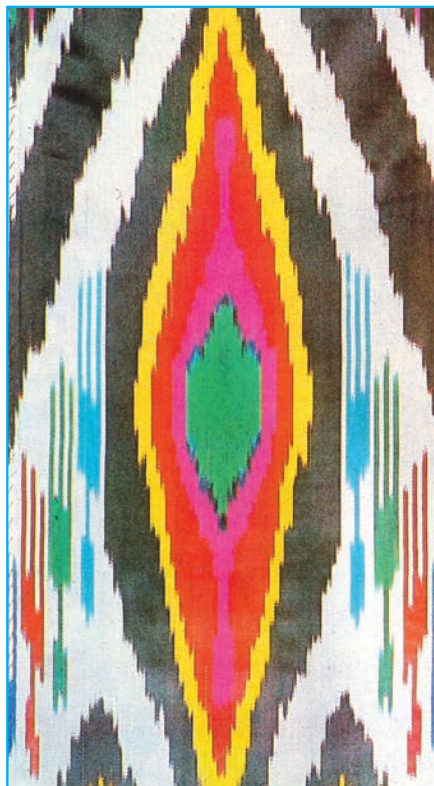

Sh. G'afurov. *Tawli' ko'l*.

1. Klasta sali'ng'an «Jaz — o'tti saz» temasi'ndag'i' su'wretti ren'li qa'lemler menen boyan'.
- 2*. «Bizin' bag'» temasi'nda su'wret sali'n'.

O'zbekstani'mi'z o'zinin' atlas gezlemeleri menen belgili. O'zbekstan atlasin' ha'r qi'ylin' ren'leri menen aji'rali'p turadi'. Olarda ren'ler ko'rinisi berilgen.

1. Joqari'dagi' su'wretlerde ko'rsetilgen atlas gezlemelerindeki ren'ler ha'm formalar ko'rinisine itibar berin'.
2. Gezlemelerde paydalani'lg'an ren'lerdin' atamalarin' ayti'n'.

Ren'ler shen'beri.

Ren'lerdi payda etiw qag'i'ydası'.

Ren'ler shen'berindeki bir-birine jaqi'n, qatar jaylasqan ren'lerdi aralasti'ri'p jan'a ren' payda etiw kerek. Basqasha jag'dayda ani'q bir tu'ske iye bolmag'an ren'ler payda boladi'.

Akvarel boyawi' menen islew.

Qag'azg'a da'slepki ren' qurg'amastan su'rtilgen boyaw o'z-ara aralasi'p ketedi.

Da'slepki ren' qurg'ag'annan keyin su'rtilgen ekinshi boyaw o'zara aralaspaydi'.

Boyawg'a qan-shelli ko'p suw aralasti'ri'lsa, ol sonshelli ashi'q tu'ske iye boladi'.

Guashti'n' akvarelden ayi'rmashi'li'g'i' Akvarelda ori'nlang'an su'wret.

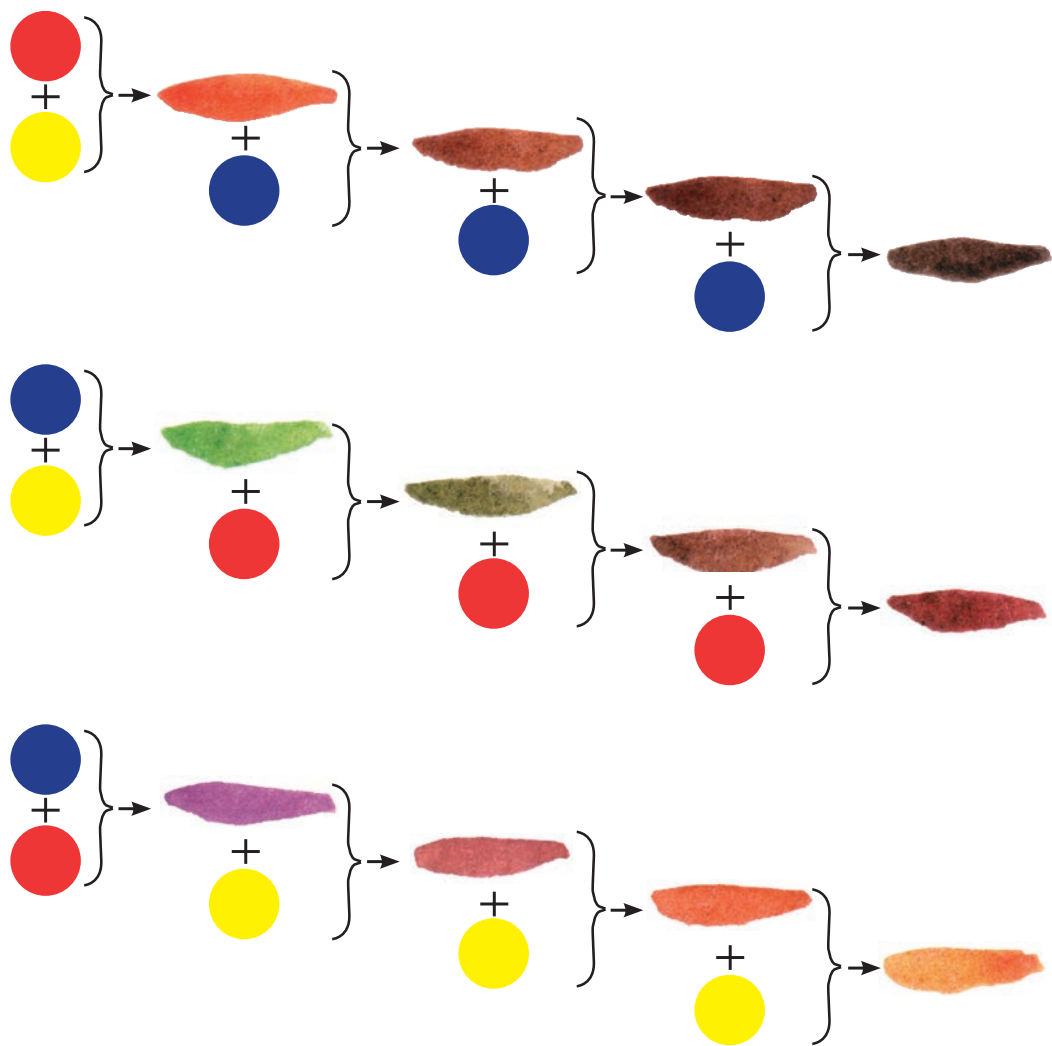
Guashta ori'nlang'an su'wret.

Guashti'n' akvarelden ayi'rmashi'li'g'i': guash boyawi' birinin' u'stine ekinshisi su'rtilgende oni'n' asti'ndag'i' boyawdi'n' ren'i ko'rinbeydi. Guash boyawi' akvarelge sali'sti'rg'anda qoyi'wi'raq tu'rinde paydalani'ladi'

Ren'ler shi'ni'g'i'wi'.

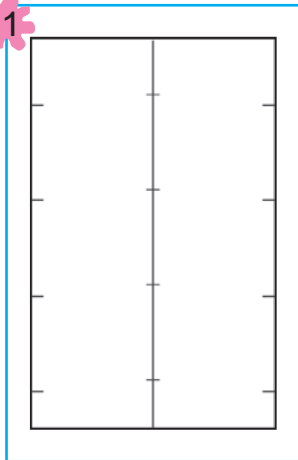

Joqari'dag'i' ko'rsetpeler boyi'nsha ha'r qi'yli' ren'lerdi payda etin'.

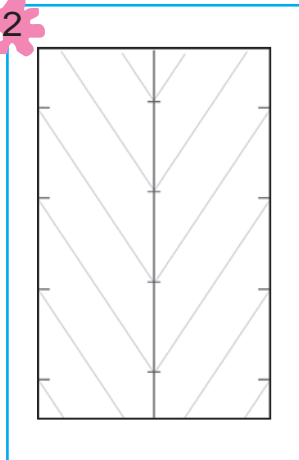
Atlas ushi'n nag'i'sti' ori'nlaw basqi'shlari'.

1

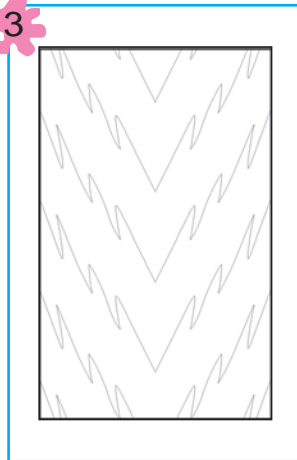
Ko'rinisti qag'azg'a
jaylasti'ri'w.

2

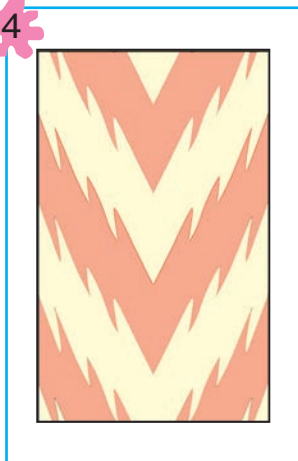
Qa'lemde u'lgige
islew beriw.

3

Ko'rinisti qa'lemde
juwmaqlaw.

4

Ashi'q ren'lerge
boyaw.

5

Toyg'i'ni'raq
ren'lerge boyaw.

6

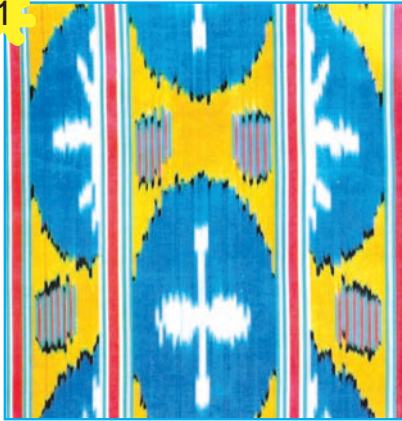

Toyg'i'n ren'lerde
islew beriw.

Joqari'dagi' usi'l boyi'nsha atlas ushi'n nag'i's
jasan'.

1

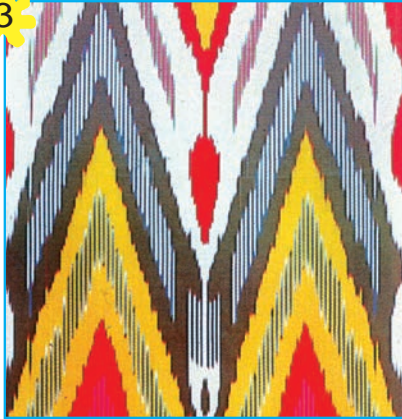
«Tumar»
xanatlası'.

2

«Namazsham gu'lli»
xanatlası'.

3

«Shaqiri'm tabdili» xanatlası'

4

«Qara g'arg'a» xanatlası'.

1. Joqari'dag'i' xanatlaslardi'n' qaysi'si' sizge unaydi'?
2. Xanatlaslarga qanday ren'ler paydalani'lg'an?

1. Klasta islangen atlas nag'i'si'n juwmaqlan'.
- 2*. Basqa tu'rdegi atlas ushun nag'i's sali'n'.

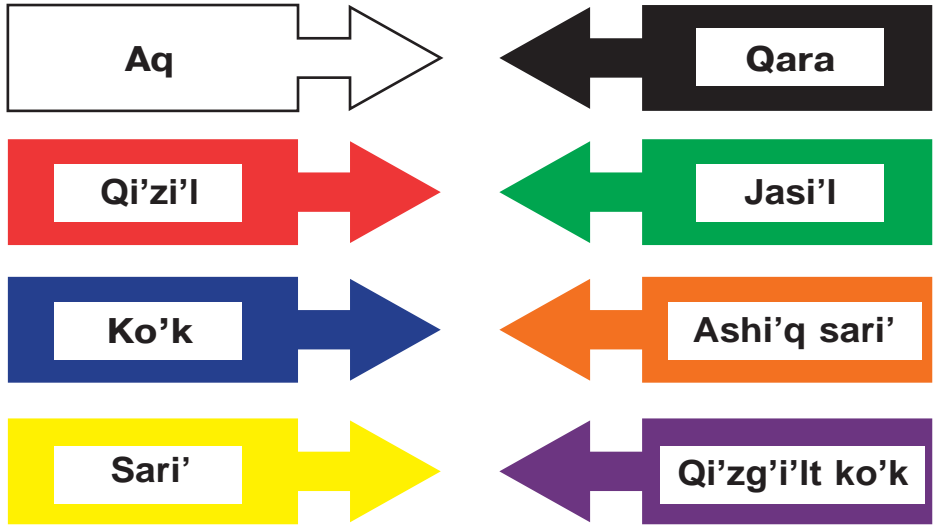

1. Ha'r bir nag'i'sqa sali'ng'an bezew gu'llerin ko'rsetin'.
2. Nag'i's tiykari'n ha'm bezew gu'llerinin' ren'lerin o'z-ara sali'sti'ri'n'.

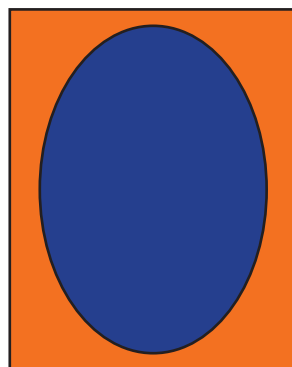
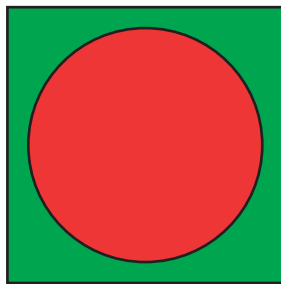
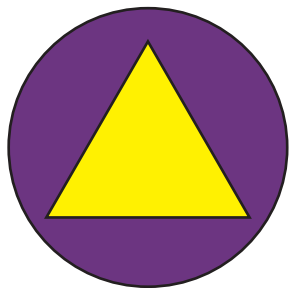
Kontrast ren'ler — o'z-ara qarama-qarsi' ren'ler.

Bul ren'ler qatar paydalani'lg'anda birin-biri ani'g'i'raq ko'rsetedi.

Gu'belek qanati'ndag'i' kontrast ren'ler jupli'qlari'n ani'qlan'.

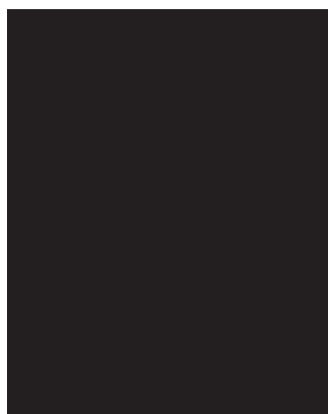
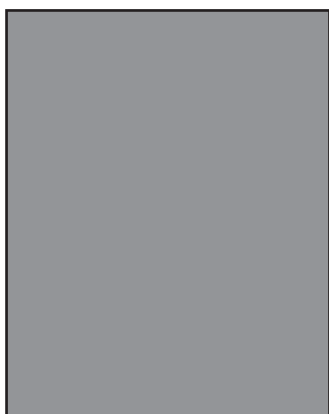
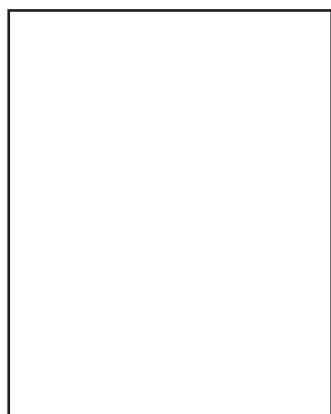

Kontrast renlerdin' biri ekinshisinin' tiykari'ndag'i' (foni'ndag'i') ashi'g'i'raq ko'rinsine itibar berin'.

Nag'i's salg'anda oni'n' tiykari' ha'm bezew gu'lleri kontrast ren'lerde boyaladi'.

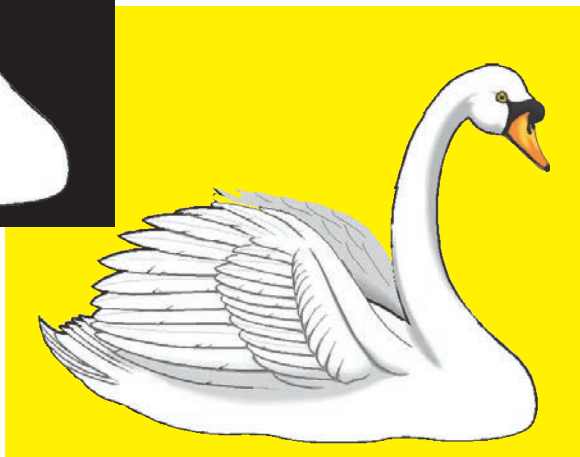

Aq, ku'len' ha'm **qara** ren'ler — **axromatikali'q ren'ler dep ataladi'**. Qalg'an ren'ler bolsa **xromatikali'q** ren'ler boli'p esaplanadi'.

Axromatikali'q ren'ler tiykarg'i' ren'lerdi ja'ne de ti'ni'g'i'raq ko'rsetedi.

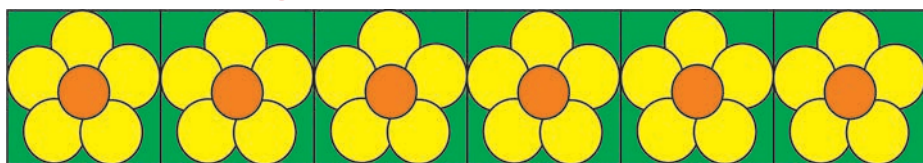

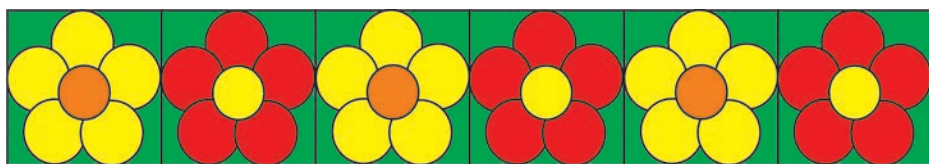
Aqqus qara tiykarda ja'ne de aqshi'li'raq ko'rinedi.
Sari' tiykarda bolsa onshelli aq ko'rinbeydi

Jol ta'rizli nag'i'slar.

Bir bezew gu'lli (aygu'l).

Eki tu'ri ren'degi bir bezew gu'lli (aygu'l).

aygu'l

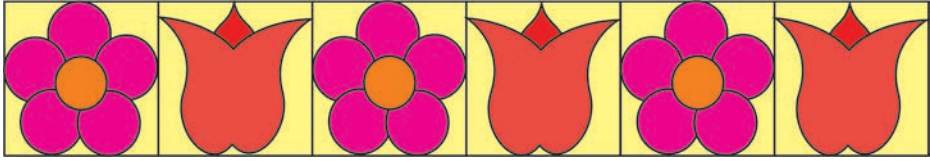
lala

aygu'l

lala

aygu'l

lala

Yeki gulle bezek.

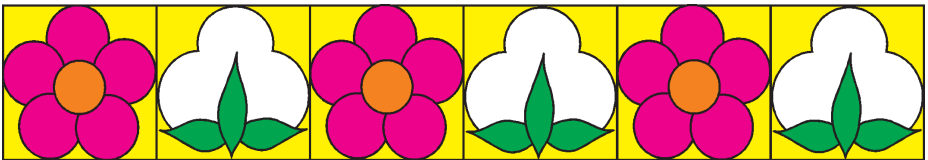
Ritm — nag'i'sta bezew gu'llerinin' ta'kirar-lani'p yaki almasi'p keliwi

Eki bezew gu'lli jol ta'rizli nag'i's sali'n'.

1. To'mendegi jol ta'rizli nag'i'slarda qaysi' bezew gu'llerinen qanday ta'rtpite paydalani'lg'an?
2. Nag'i's tiykari'n ha'm bezew gu'lin qanday ren'lerge boyag'an maqul?

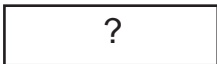

3. Kontrast ren'lerdi juplari' menen sanap berin'.

4. Japi'raq su'wretin su'wretlew ushi'n qanday ren'degi tiykar (fon) tan'lang'ani' maqul?

5. Belgisiz ren'lerdi tabi'n'.

1) + =
sari' ko'k

2) + =
qi'zi'l qi'zg'i'lt sari'

3) + =
si'ya (fiyolet)

6. Berilgen buyimlardin' bezetiliwinde qanday nag'islardan paydalanilg'an?

1. Eki bezew gu'lli nag'i'sti' akvarel ja'rdeminde kontrast ren'lerge boyan'.
- 2*. Eki bezew gu'lli ha'm ren'leri almasi'p ketug'i'n nag'i'sti' sog'i'n'.

Usta Yaqubjan Raufov (1888 — 1974)

Yaqubjan Raufov — su'wretshi usta, O'zbekstan xali'q xudojnigi. Su'wretshilik o'nerinin' atasi' usta Rauf Kalonnan u'yrengen. Usta Yaqubjan Raufov Respublikami'zdi'n' bir qansha qalalari'ndag'i' ja'ma'a't imaratlari'n bezewge bashi'li'q etken.

Usta islegen nag'i's.

U'lkemizde alti'n gu'z o'z sebin jayg'an. Bag'larda alma, a'nar, almurt, shabdal, ju'zim, a'njirler, ati'zlarda g'arbi'z ha'm qawi'nlar a'bden pisen.

Gu'zde en' go'zzal bayramlari'mi'zdi'n' biri, zu'ra'a't bayrami' belgilenedi

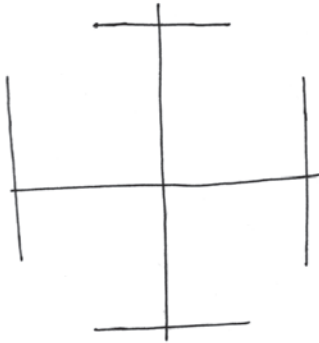

Zu'ra'a't bayrami' haqqi'nda ayti'p berin'

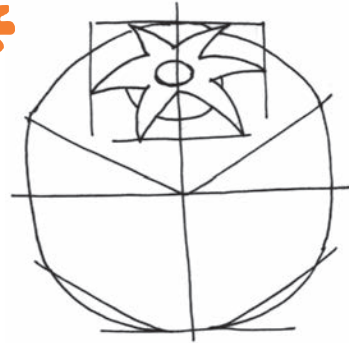
A'nardi'n' su'wretin si'zi'w basqi'shlari'.

1

Ko'rinisti qag'azg'a
jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgige
islew beri'w.

3

Ko'rinisti qa'lemde
juwmaqlaw.

4

Ashi'q ren'lerde
boyaw.

5

Toyg'i'ni'raq
ren'lerde boyaw.

6

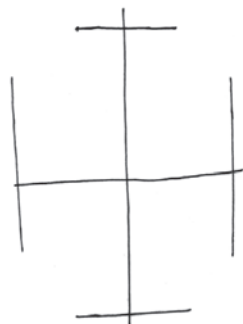

Toyg'i'n ren'ler menen
islew beri'w

Almani'n' su'wretin sali'w basqi'shlari'.

1

Ko'rinisti qag'azg'a
jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgige
islew beri'w.

3

Ko'rinisti qa'lemde
juwmaqlaw.

4

Ashi'q ren'lerde
boyaw.

5

Toyg'i'ni'raq ren'lerde
boyaw.

6

Toyg'i'n ren'lerde
islew beri'w.

Alma ha'm a'nar natyurmorti'n sali'n'.

1. Naturag'a qarap suvret salg'anda ko'rinisti qag'az betine qalay jaylasti'ri'w kerek?
2. Natyurmort salg'anda ja'ne nelerge itibar beriw kerek?

1. Klasta baslang'an natyurmortti' aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. «Miyweler» natyurmorti'n sali'n'

V. I. Ufimtsev. Baqlajanlar

Ufimtsev Viktor Ivanovich (1899 – 1964) — O'zbekstan xali'q xudojnigi. Ol o'zining «Ko'k ryumkali' natyurmort», «Dala gu'lleri», «Baqlajanlar» si'yaqli' natyurmortlari' menen belgili.

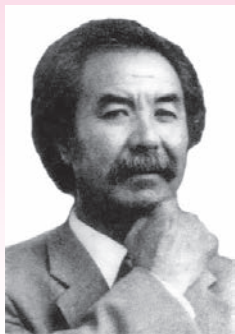
Mu'sinshi ilham ha'm Kamal Jabbarovlar. A'mir Temur.

1. Ulli' sa'rkarda babami'z A'mir Temur haqqi'nda nelerdi bilesiz?
2. Joqari'dag'i' fotosu'wrette su'wretlengen A'mir Temur mu'sini haqqi'nda ayti'p berin'.

Ilham Jabbarov — mu'sinshi, O'zbekstang'a xi'zmet ko'rsetken ko'rkem o'ner g'ayratkeri, O'zbekstan Ko'rkem o'ner Akademiyasi'ni'n' akademigi.

OI A'mir Temur, Al-Farg'aniy, Jaloliddin Manguberdi, «Ana» si'yaqli' mu'sinlerdin' avtori'.

Ilham Jabbarov
(1945- ji'li'
tuwi'lg'an)

Al-Farg'aniydi'n' Ferg'anadag'i' bronzadan jasalg'an mu'sini.

Mu'sinler islew usi'li'na qaray 2 tu'rge bo'linedi: ha'r ta'-repleme aylani'p ko'riwge mo'ljellengen ha'm tegis betke oyli'-qi'rli' islengen mu'sinler.

Relyefli mu'sin — tegis betine (diywalg'a) oyli'-qi'rli' islengen mu'sin.

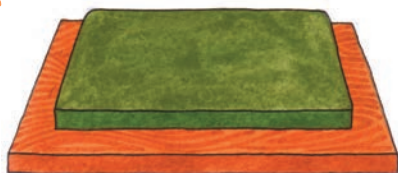

L. Ryabcev. Ba'ha'r keldi

Relyefli mu'sin islew basqi'shlari'.

1

Plastilindi (i'laydi')
taxtag'a belgili
qali'n'li'qta tegis jayi'w.

2

Islenetug'i'n mu'sinnin'
formasi'n si'zi'p ali'w.

3

Islenetug'i'n mu'sinnin'
formasi'n kesip ali'w.

4

Stek ja'rdeminde
juwmaqlawshi' islew
beriw.

Bali'qti'n' relyefli mu'sinin islew.

1. Relyefli mu'sin dep nege ayti'ladi'?
2. Relyefli mu'sindi islew basqi'shlari'n ayti'p berin'.

1. Bali'qti'n' relyefli mu'sinin islewdi aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. «Qoraz oyi'nshi'q» relyefli mu'sinin islen'.

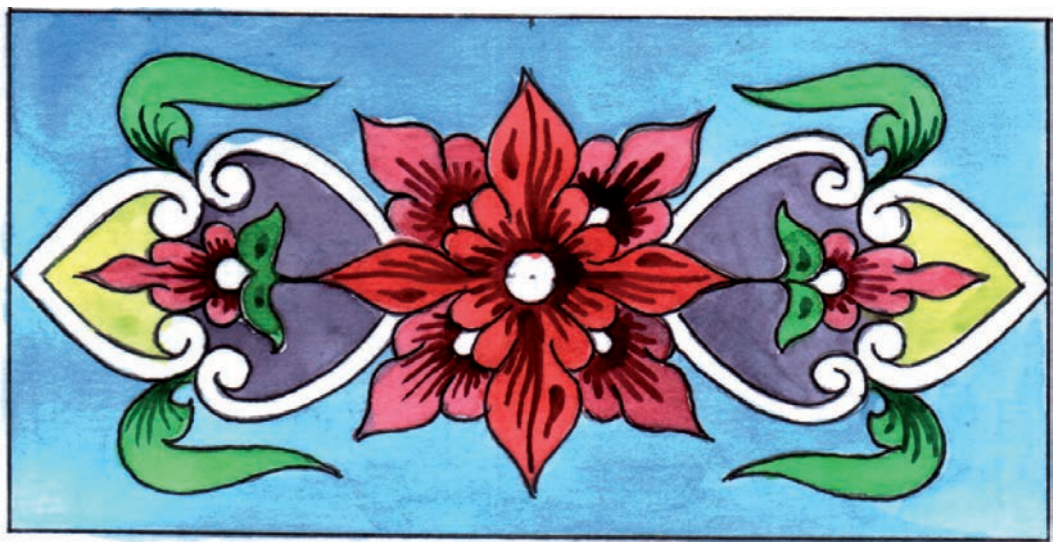
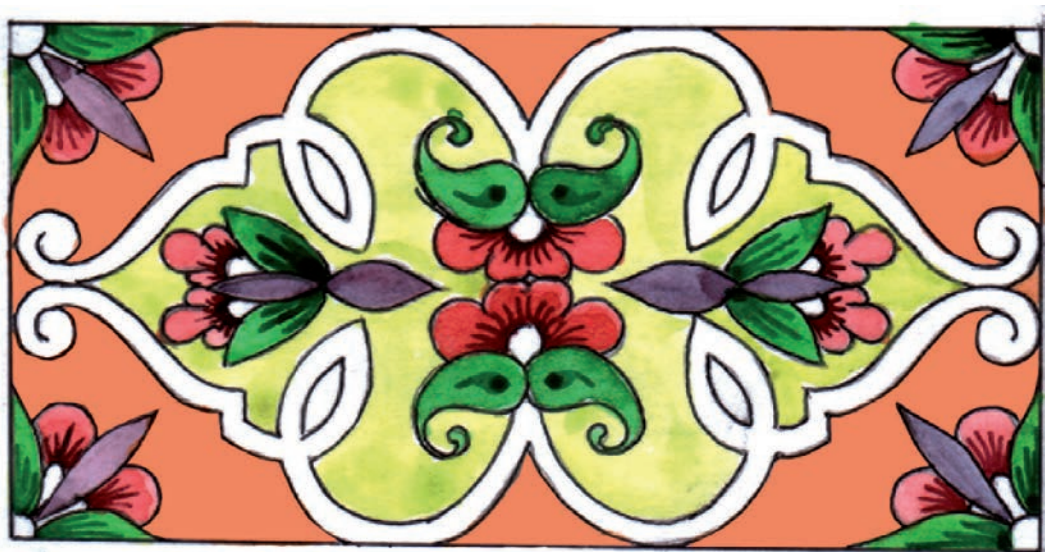
KO'RKEM WO'NER NAQ'ISI

Ko'rkem wo'ner naq'i'se-yen' a'yyilmge naq'is sali'n wo'nerlerinin biri. "Suzana, jardi'vor, japqish ha'm tag'i' basqa nag'i's salin ushi'n to'rtmuyesli ornametten paydalani' ladi'. Nag'i'slarda guller, japi'raqlar wo'simli'k shaqalari' ko'rinisidagi nag'i'slardan qollani'ladi. Nag'i's sali'n wo'nere ulkenuzdin' Buxara, Samarqant, Nurata, Shaxrisabs, Tashkent walayatlari'nda ken' tarqalg'an.

1. Joqari'dag'i' su'wrette ko'rsetilgen ko'rkem-o'ner u'lgisi legri qalay islengen?
2. Bul leg'ri olardi' bezewde qanday nag'i's tu'ri'nen leg'ri ha'm bezew gu'llerinen paydalani'lg'an?

To'rtmu'yeshli nag'i's u'lgileri.

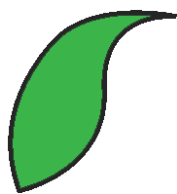

Nag'i'sti'n' ha'r tu'rli bezew gu'lleri.

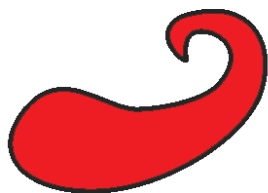
japi'raq

badam

bafta

ashshi' buri'sh

marg'ula

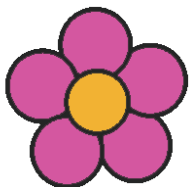
u'sh
japi'raq

ko'p
japi'raq

lalagu'l

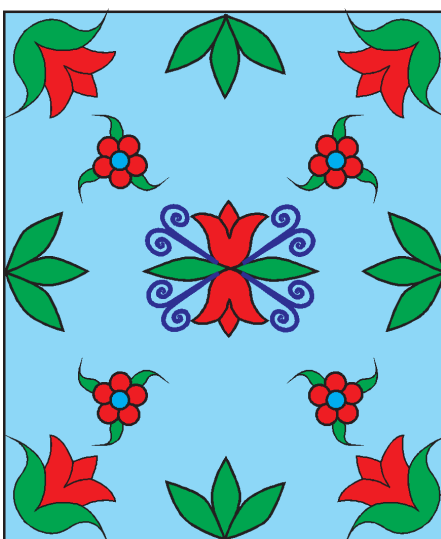
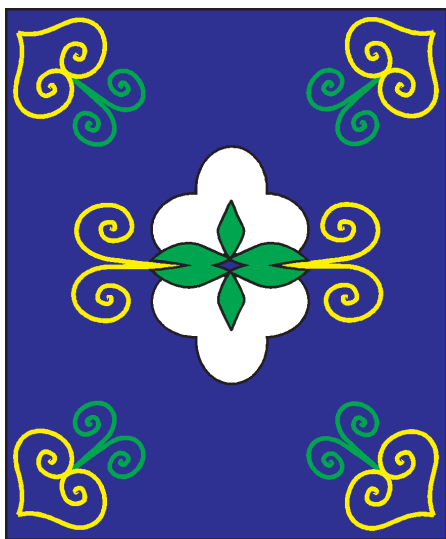
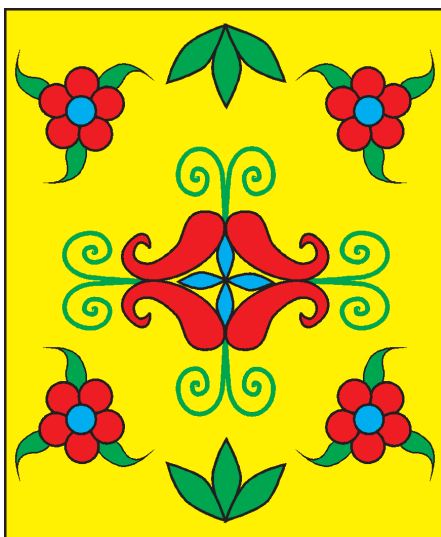
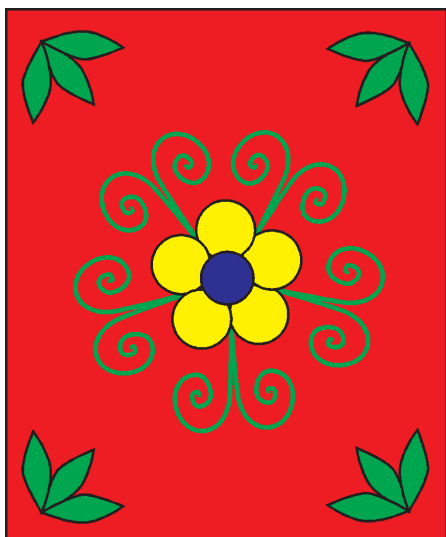
aygu'l

paxtagu'l

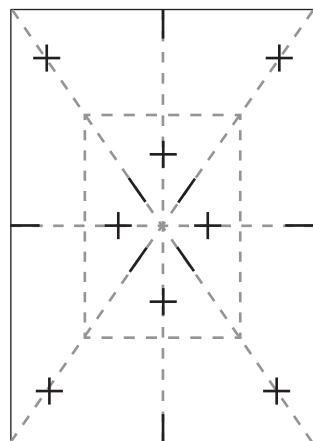
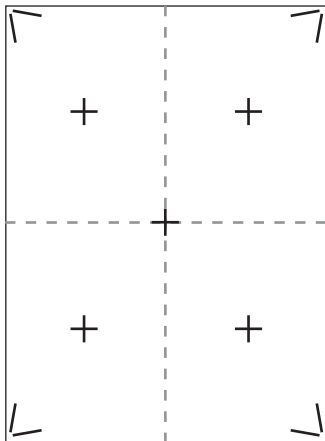
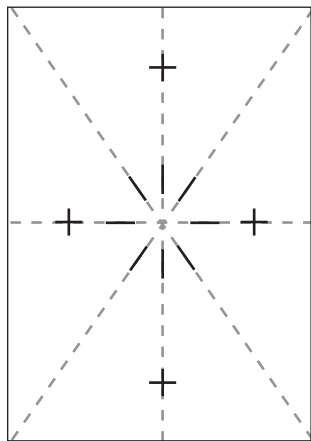
A'piwayi' to'rtmu'yeshli nag'i's u'lgileri.

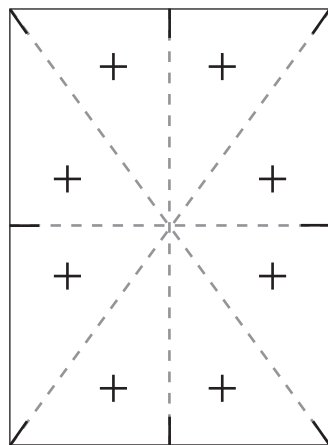
Joqari'dag'i' nag'i'slarda qanday bezew gu'llerinen paydalani'lg'an?

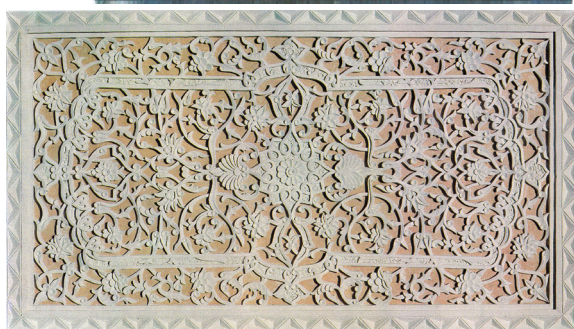
To'rtmu'yeshli nag'i's si'zi'lmalari'.

1. Sari' ren'li qag'az betin 8 qabat etip bu'klep, aygu'l nag'i's bezew gu'lin si'zi'p ali'n'.
2. Bu'klengen qag'azdi' si'zi'lg'an gul bezewi boyi'nsha qi'rqi'n'. Na'tiyjede 8 aygu'l nag'i's bezewi payda boladi'.
3. Sog'an uqsas jasi'l ren'li qag'azdan 8 japi'raq bezew gu'lin qi'rqi'b ali'n'.
4. Joqari'da berilgen nag'i's ta'replerinin' birewin tan'lan'. Qi'rqi'p ali'ng'an bezew gu'llerin qi'zi'l ren'li qag'az u'stine jaylasti'ri'p to'rtmu'yeshli nag'i's islen'.

Esletpe. «+» belgi menen «aygu'l» orni', «-» belgi menen «japi'raq» orni' belgilengen.

1. Joqari'dag'i' buyi'mlarda qanday bezew gu'lleri paydalani'lg'an?
2. Olarda jol ta'rizli nag'i'slar paydalani'lg'an ba?

1. Klasta islenip baslang'an to'rtmu'yeshli formasi'ndag'i' nag'i'sti' aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. Jol ta'rizli ha'm to'rtmu'yeshli nag'i'slar tiykari'nda oramal ushi'n nag'i's islen'.

G'. Abduraxmanov. Gu'z.

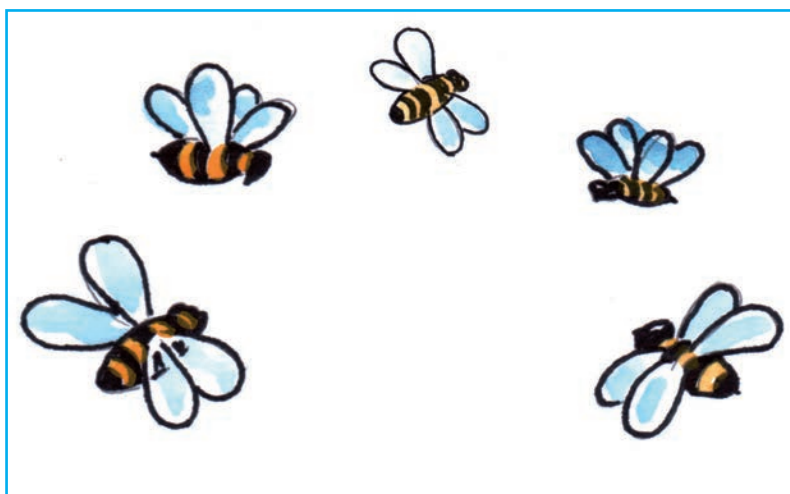

1. G'. Abduraxmanovtin' "Gu'z" atli' shi'g'armasi'n di'qqat penen ko'zden wo'tkerin'. Wonda neler su'wretlengen? Shi'g'armada qaysi ren'lerden paydalang'an?
2. "Tawda gu'z" temasinda gu'rrin' du'zi'n'.

Ren'li ko'rinis kompozitsiyasi' tiykarg'i' ha'm ja'rdemshi elementlerden (bo'leklerden) ibarat. Tiykarg'i' element a'dette ortada su'wretlenedi. Qalg'an ja'rdemshi elementler tiykarg'i' element a'tirapi'na jaylasti'ri'ladi'.

Bul jerde tiykarg'i' element — ayg'abag'ar, ja'rdemshi elementler — pal ha'rreleri. Eger ayg'abag'ar ali'p tass-lansa, kompozitsiya o'z mazmuni'n joyi'tadi'.

“Tawda gu’z” temasinda su’wret saliw basqishlari.

1

Ko’rinisti qag’azg’a jaylastirin’.

2

Qa’lemde u’lgige islew beriw.

3

Ashiq ren’lerde islew.

4

Toyg’l’n ren’lerde islew beriw.

1. «Tawda quz» temasi’na xudojni’k ta’repinen beri’lgen suwret sali’n’.

1. G'uz ma'wsimi a'dette qanday ren'ler menen ko'rsetiledi? To'mendegi su'wretlerdin' qaysi' birinde gu'z ma'wsimi su'wretlengen?
2. Kompozitsiyani'n' qanday elementleri bar? 3-su'wrettegi tiykarg'i' ha'm ja'rdemshi elementlerdi ani'qlan'

1

2

3

4

1. Klasta baslang'an "Tawdag'l gu'z' temasindag'l' su'wret Sali'wdi aqi'ri'na jetkerin'.
2. "Gu'z" dep atalg'an su'wret salin'.

Inag'amov Zakir (1919 – 1996) — O'zbekstan xali'q xudojnigi. Oni'n' shi'g'armalari'nda qaharmanlardi'n' obrazlari' janli', turmi'stan ali'ni'p an'lati'lg'anli'g'i' di'qqatga i'layi'q. Inag'amovti'n' belgili shi'g'armalari': «Anali'q», «Gu'z», «Dalada awqatlani'w», «Qi'rmanda», «Ma'sh zu'ra'a'ti», «Aral» ha'm basqalar.

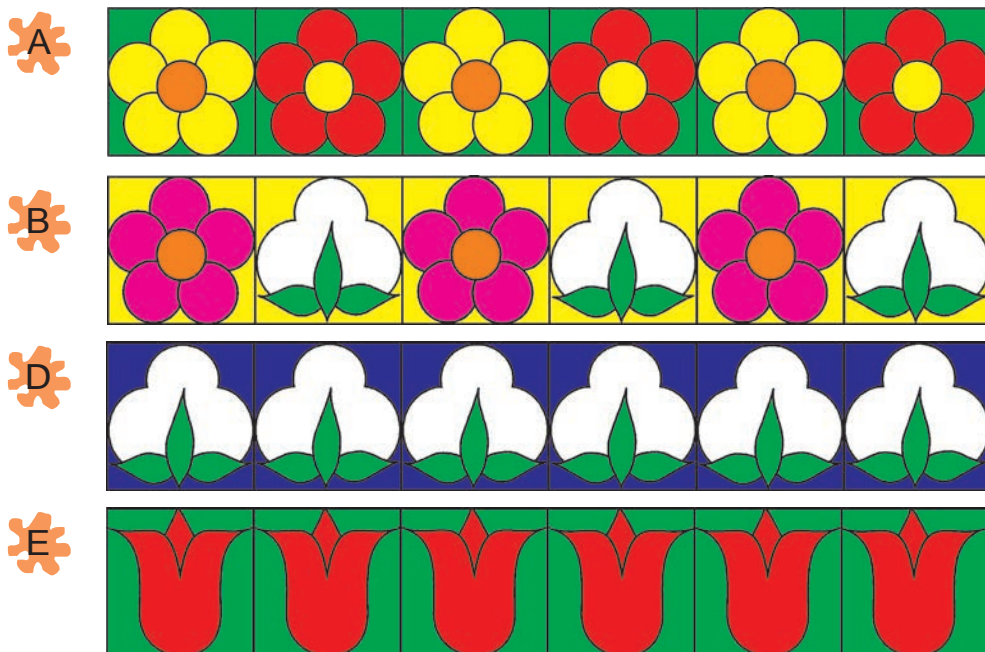
Z. Inag'amov. Shayg'a.

I. Test sorawları:

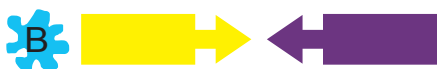
1. Tiykarg'i' ren'ler qaysi' qatarda berilgen?

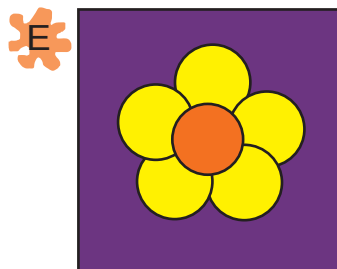
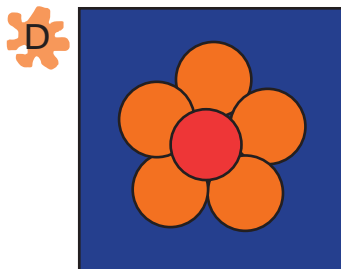
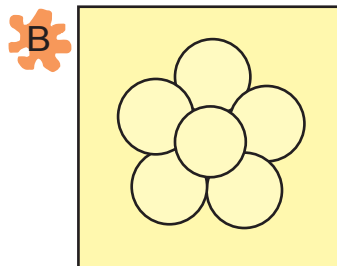
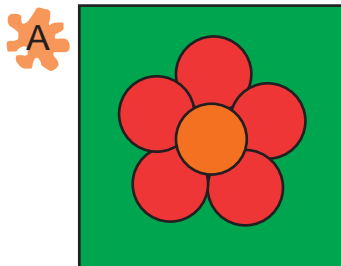
2. 2. Qaysi' nag'i'sti'n' eki bezew gu'li bar?

3. Qaysi' ren'ler jupli'g'i' kontrast emes?

4. Qaysi' nag'i'sti'n' tiykari' (foni') ha'm bezew gu'li ren'i naduri's tan'lang'an?

5. Qaysi' su'wrette relyefli mu'sin su'wretlengen?

II. Tapsi'rma.

«Ha'sil bayrami'» temasi'nda hikaya tuzin' ha'm sol hikaya tiykarindasuwret sali'n'.

II SHEREK

Bul sherekte siz:

- qi's ko'rinisin si'zi'wdi';
- applikatsiyalar jasawdi';
- musinler kompozitsiyasi'n du'ziwdi ha'm illyustratsiyalar islewdi u'yrenesiz.

Ta'biyiy materiallar:

1. Applikatsiya ushi'n tek g'ana jerge tu'sken japi'raqlar paydalani'ladi'.
2. Wolardin' shan'lari' tazalap alinadi.
3. Japiraqlar yeski gazetalar taqlami' arasinabasiq qoyiladi ha'm keptiriledi.
4. Bunday japi'raqlar ju'da' si'ni'wshan'bolg'anli'g'l' sebepli, wolardan puxtali'q penen paydalaniw lazi'm.
5. Tuqi'mlar suwi'q suwda juwi'ladi'ha'm keptirip alinadi.

Applikatsiya — ren'li qag'az ha'm ge-
zleme bo'leklerin qag'azg'a jabi'sti'ri'w joli'
menen payda etilgen ko'rinis.

**Applikatsiya jasaw ushi'n za'ru'r bolg'an qural-
lar.**

Gu'belek applikatsiyasi'n islew basqishlari.

Gu'beleklerde yeki jup qanatları boladı. Wolar bir – birine uqsaydı. Denesi jin'ishkelew ha'm uzinlaw, murti ju'da' na'zik, ko'zleri kishkene boladı.

Yeki yen' shirayli bir tu'rdegi japiraqlar u'stingi qanatlar ushin tan'lanadı.

Asting'l qanatlar ushin kishilew japiraqlar tan'lap alinadı.

Denesi ushi'n jin'ishkeuzi'n japi'raq tan'lanadı'.

Ko'zleri ushin yeki bir tu'rdegi tuqi'm tan'lanadı'. Murti ushi'n japi'raq baldag'l'nan paydalani'ladi'.

5

Barli'q japi'raqlar tiykarg'a
gu'belek formasi'nda
jaylastiri'ladi'.

6

Ha'r bir bo'legi jelim
menen jabistiriladi.

Qoyan applikatsiyasin islew basqishlari

Qoyanni'n' qulaqlari' uzi'n, bet almasi' tompaqlaw,
aldi'n'g'l' ayaqlari' artqi'ayaqlari'nan keltelew boladi'.

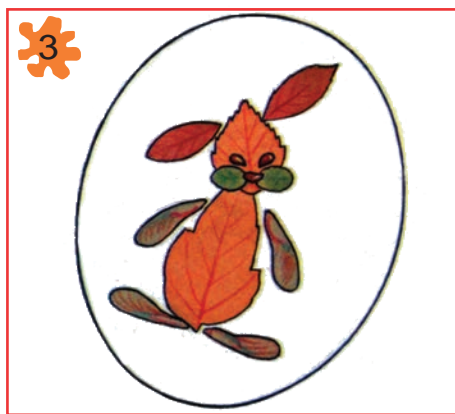

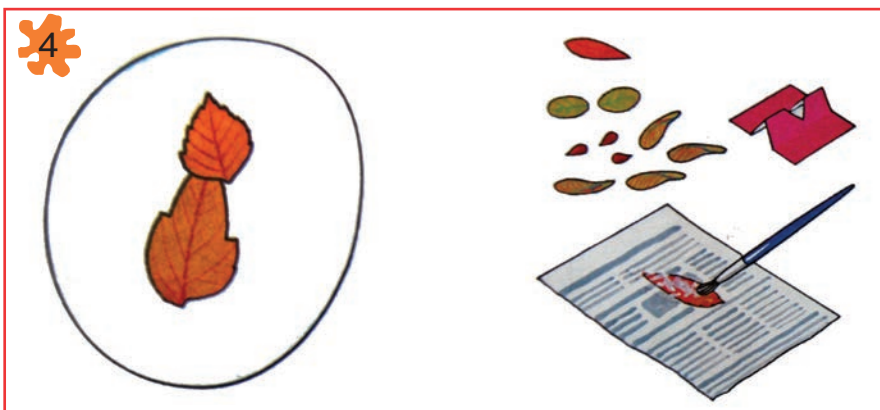
Qoyanni'n' qulaqlari, basi', bet almasi', denesi, ayaqlari' ushi'n japi'raqar tan'lanadi'. Murni' ha'm ko'zleri ushi'n tuqimlardan paydalani'ladi.

Barliq dene bo'leklerin tiyarg'a qoyip alamiz

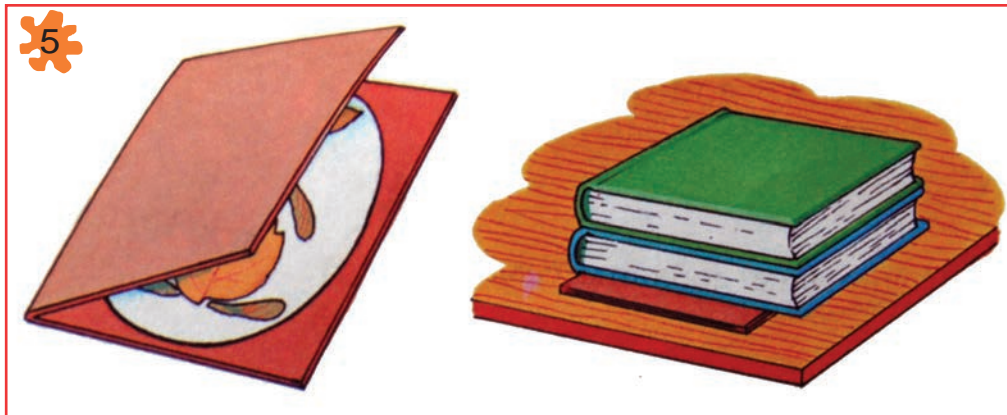

Wolardi' bir-birine jaqi'nlasti'ramiz.

Barliq dene bo'lekleri tiyarg'a jelim ja'rdeminde jaylasti'ri'ladi'.

5

Tayar bolg'an applikaciyani' papkag'a sali'p, u'stine kitap ya'ki basqa na'rse menen bastirip qoyiladi.

1. Applikaciya degenimiz ne?
2. Applikaciya jasaw basqishlari'n ayti'n'?

Berilgen applikaciyag'a qarap, ari'slan applikaciyasi'n islen'. Kishilew japi'raq bolmasa, u'lken japiraqlardan kesip alin'. Ko'zleri ha'm murni' ushi'n tuqi'mlardan paydalani'n'.

1. Klasta baslang'an ari'slan applikaciyasi'n aqi'ri'na jetkerin'.
2. Qa'legen yeki haywanni'n' applikaciyasi'n islen'.

11-12

«KESH KUZ» TEMASINA
SUWRET SALIW

Z.Inog'omov. *Gu'z.*

Joqaridag'i suwrettegi kurgu ta'biyat ko'rinishin baq-
ilan' xudojnik qaysi ren'lerden paydalang'an?

Tereklerdi su'wretlew.

1

2

3

4

1

2

3

4

1

2

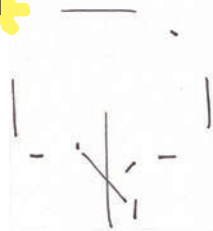
3

4

1

2

3

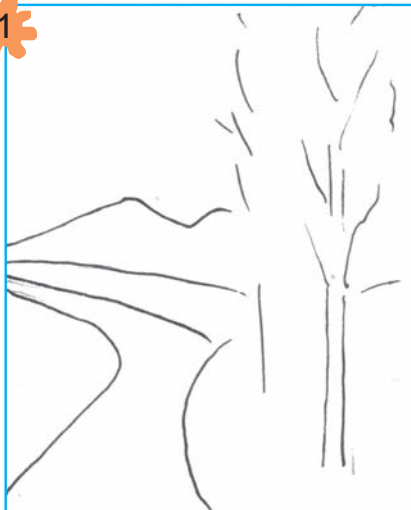
4

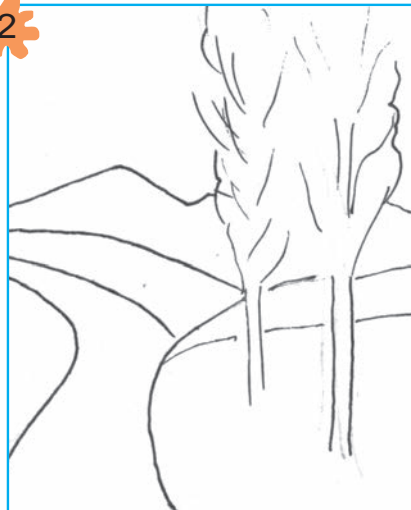

Kesh gu'z ko'risin si'zi'w basqi'shlari'.

1

2

3

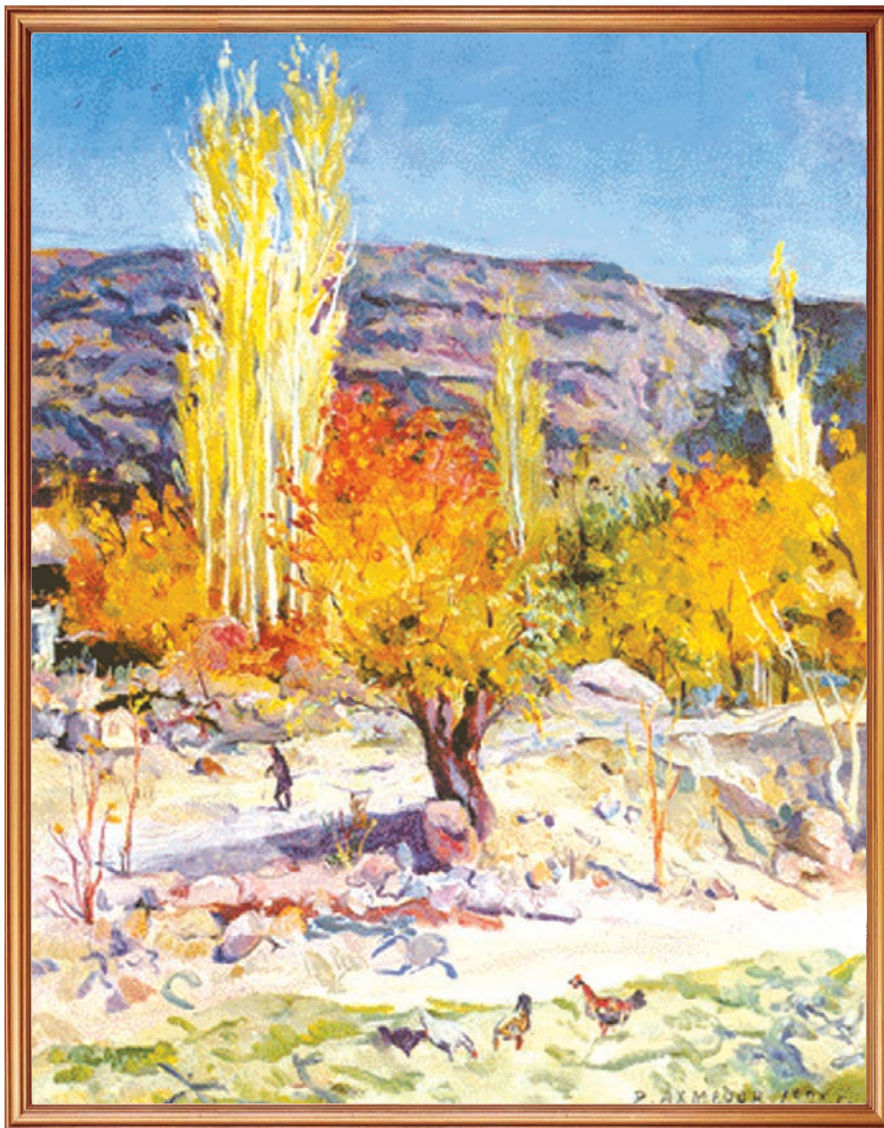
4

Gu'zde hawa rayi' tez-tez o'zgerip turadi'. O'z baqlawlari'n'i'z ha'm ta'sirlerin'iz tiykari'nda bir tabiyat ko'risin quyashli' ashi'q hawada ha'm de samalli' ha'm bultli' hawada orinlan'.

1. Su'wretshi Rahim Ahmedovti'n' to'mendegi «Gu'z ta'biyati' ko'rinisi» shi'g'armasi'n tu'sindirin'.

R. Ahmedov. *Gu'z ta'biyati' ko'rinisi.*

2. Hawa rayi' ta'biyatti' su'wretlewshi ren'lerge qanday ta'sir jasaydi'?
3. Quyash jarqi'rap turg'an ashi'q hawada gu'z ko'rini-sin ori'nlaw ushi'n qaysi' ren'lerden paydalang'an bolar edin'iz? Bultli' hawada-she?

1. Klasta si'zi'lg'an «Gu'z ko'rinisi» su'wretin guwash yamasa akvarelde boyan'.

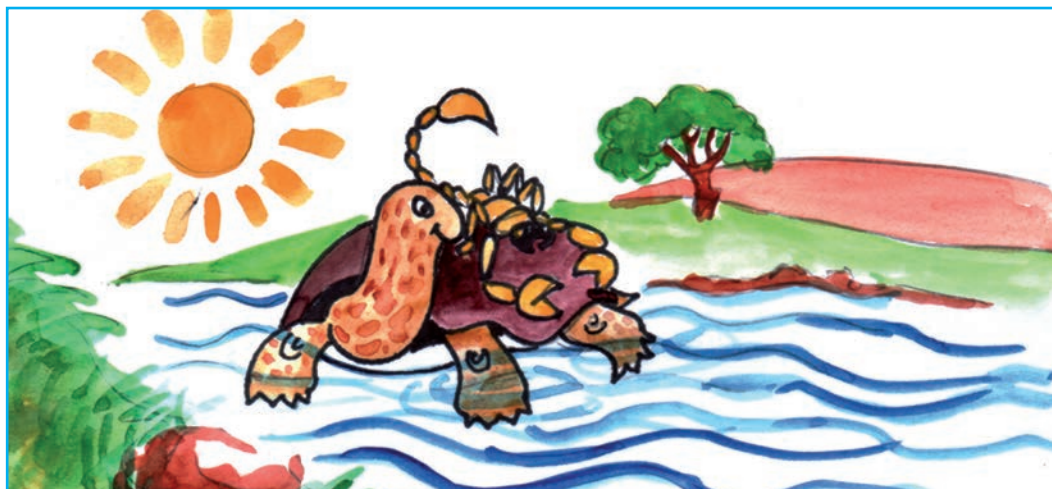

2*. «Jamg'i'rli' ku'n» temasi'nda su'wret sali'n'.

N.G.Karaxan. Gu'z.

Karaxan Nikolay Grigoriyevich (1900 – 1970) — O'zbekstan xali'q xudojnigi. Shi'g'armalari'nda o'zbek xalqi'ni'n' turmi'si'n, miynetin ha'm de tabiyat ko'rinislerin ren'li boyawlar ja'rdeminde su'wretle-gen. Ol ko'rinis janri'ndag'i' «Nanay joli'», «Gu'llengen oypatli'q», «Son'g'i' nur», «Gu'z» ha'm basqa da shi'g'armalari' menen tani'lg'an.

1. «Tasbaqa menen shayan» ti'msali'n oqi'p shi'g'i'n'.
2. Joqari'dag'i' su'wrette ti'msaldi'n' qaysi' bo'limi su'wretlengen?

«Tasbaqa menen shayan» ti'msali'

(Gu'lxaniydi'n' «Zarbulmasal» shi'g'armasi'ndag'i' ti'msaldi'n' mazmuni')

Tasbaqa menen shayan saparg'a shi'g'adi'. Jolda olar u'lken da'ryag'a dus keledi. Tasbaqa suwdan shayandi' ali'p o'tip jaqsi'li'q qi'lmaqshi' boladi' ha'm shayandi' u'stine mingizip aladi'. Da'ryani'n' ortasi'na kelgende, shayan qolaysi'z ha'reket ete baslaydi'. Tasbaqa buni'n' sebebini sorag'anda, ol nayzasi'n tasbaqag'a shanshi'p, si'nap ko'rmekshi ekenligini aytadi':

— Shayanni'n' isi yaki dosti'ni'n' ko'ksine yaki dushpanni'n' arqasi'na pi'shaq uri'wdan ibaratdur, — dedi. Tasbaqa bolsa, onda menin' de suw betinde ju'ziwimnen payda joq, menin' jumi'si'm da'riya marjanlari'n tamasha etiw, deb da'riyani'n' tu'bine su'n'gidi.

Solay etip, tasbaqa marjan teriwge, shayan bolsa jan tapsi'ri'wg'a ketedi. Jaqsi'li'qqa – jamanli'q, dep soni' ay-tadi'.

Naqi'l

Jamannan qash, jaqsi'g'a jantas.

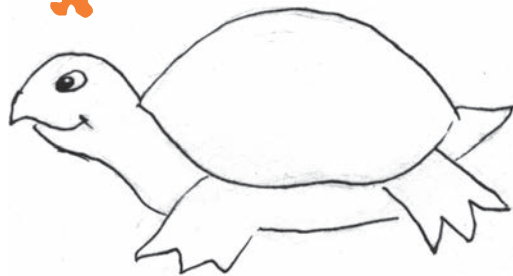
İllyustratsiya — tekst mazmuni'n tolti'ri'wshi' yamasa ko'rgizbeli ta'spirewshi su'wret.

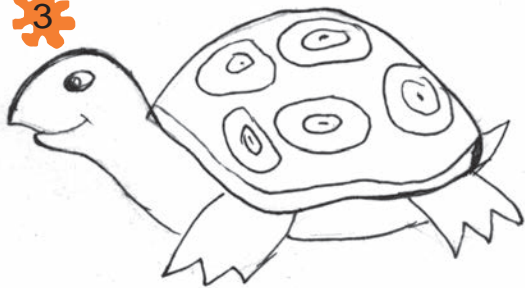
Tasbaqa su'wretin si'zi'w basqi'shlari'.

2

3

4

Shayan su'wretin si'zi'w basqi'shlari'.

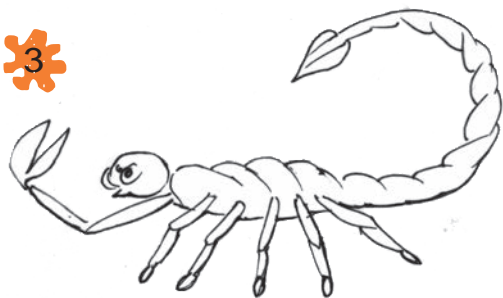
1

2

3

4

«Tasbaqa menen shayan» ti'msali' boyi'nsha su'wret si'zi'n'.

1. Illyustratsiya degen ne?
2. Oqi'w kitabi'n'i'z dag'i' ha'r qi'yli' shi'ni'g'i'wlarg'a islengen illyustratsiyalardi' ani'qlan'.

1. «Tasbaqa menen shayan» ti'msali'na islengen illyustratsiyani' akvarel ja'rdeminde boyan'.
- 2*. O'zin'iz su'ygen ertekke illyustratsiya islen'.

Kamaliddin Begzod

(1455 — 1536)

Xudojnik

shi'g'armalari'nan u'lgi

Kamoliddin Begzod — Ol A. Nawayi', Babur ha'm basqada shayi'rlardi'n' shi'g'armalari'na illyustratsiyalar islegen. Begzod «Sultan Husayi'n sarayi'nda ziyapat», «Dara ha'm atbag'arlar», «Meshittegi tarti's», «Ali'mlar sa'wbeti» ha'm basqa da shi'g'armalari' menen belgili.

Buxara qalasi'ndagi' Na'sriddin A'pendi mu'sini

O'zbek xali'q awi'zeki do'retpelerinde a'psanag'a aylang'an, xali'qti'n' su'yikli ha'm kewilli qaharmani' — Na'sriddin A'pendi obrazi' a'hmiyetli ori'n iyeleydi. Ol turmi'sta jasap o'tpegen bolsa da, xali'qi'mi'z ol haqqi'nda esapsansi'z anekdotlardi' toqi'p kelgen. Na'sriddin A'pendi kelbeti su'wretlew o'nerine usi' anekdotlar arqali' kirip kelgen.

Suwrettegi mu'sinde Na'sriddin A'pendi qalay suwretlengen?

Mu'sinshilik kompozitsiyasi' — belgili bir tema boyi'nsha ori'nlang'an ha'm jaylasti'ri'lg'an mu'sinler toplami'.

Na'sriddin A'pendi mu'sinin jasaw basqi'shlari'.

1

2

3

4

5

6

Eshek mu'sinin jasaw basqi'shlari'.

1

2

Na'sriddin A'pendi ha'm oni'n' eshegi qatnasi'ndag'i' bir u'zindini ko'z aldi'n'i'zg'a keltirin'. Ol tiykari'nda mu'sinshilik kompozitsiyasi'n du'zin' ha'm og'an atama berin'.

A'pendi mergen

A'pendi mergenmen dep maqtani'p ju'rgen eken. Bir ku'ni patsha oni' an' awlawg'a ali'p shi'g'adi'. Bir jerde otlap ju'rgen kiyik ushi'rasi'p qaladi'. A'pendi da'rha'l oq jaydan oq ati'p edi, qa'te ketedi. A'pendi uyali'p qaladi' ham patshag'a qarap:

— Bul Sizin' oq ati'wi'n'i'z, — dedi.

A'pendi ja'ne oq atti'. Olda qa'te ketedi.

— Bul wa'zirin'izdin' oq ati'wi', — dedi.

U'shinshi ma'rte oq atqan edi, kiyikke tiyedi.

— Mine bul molla Na'sriddinnin' oq ati'wi', — dedi A'pendi.

Na'sriddin A'pendi anekdotlari'na islengen illyustratsiyalar.

1. Joqari'dagi' illyustratsiyalardi'n' mazmuni' haqqi'nda so'ylep berin'.
2. Mu'sinshilik kompozitsiyasi' ne?

1. Klasta islep baslang'an mu'sinshilik kompozitsiyasi'n aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. Bir aneklot mazmuni'nan kelip shi'g'i'p, klasta islengen mu'sinlerden paydalani'p, jan'a kompozitsiya du'zin'.

15

“DA’RWAZSHI’ B ALA”
TEMASI’NDA SU’WRET SALI’W.

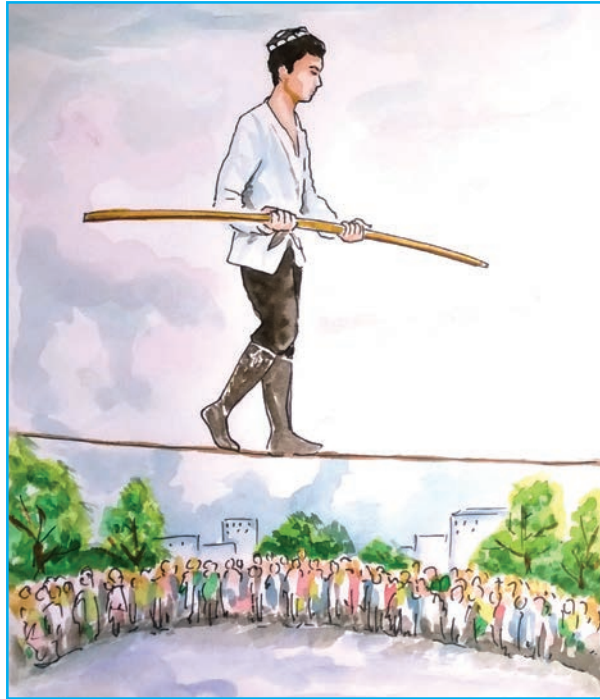

1. Joqari’dag’l’ su’wrette kimler su’wretlengen?
2. Da’rwaz ko’rgenin’iz barma?

Woyi’nnan alg’an ta’sirlerin’iz haqqi’nda ayti’p
berin’.

DA'RWAZSHILAR

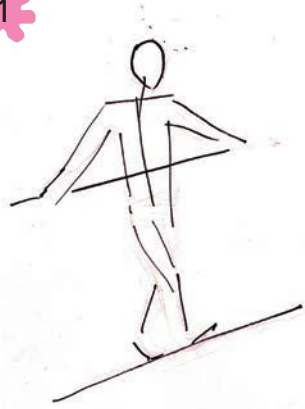
Da'rwaz - ba'lent dar u'stinde tamasha ko'rsetiw wo'neri boli'p yesaplanadi'. Wol yerte da'wirlerden baslap usi' ku'nge shekem saqlani'p kelgen. Wo'zbek da'rwazshi'lari' 25-30 m ba'lentliktegi tarti'lg'an arqanlar u'stinde la'ngersho'p penen woyin ko'rsetken. Da'rwazshilar juwi'ri'w, sekiriw, ayaqlarg'a pi'shaq baylag'an halda, sonday-aq ko'zlerin baylap, baslari'na qaltashalar kiyip arqan u'stinde shi'ni'g'l'wlar wori'nlag'an. Da'rwaz woyi'nleri' woyi'nshi'ar ha'm qi'zi'qshi'lardi'n shi'g'iwlari', da'stu'riy cirk tu'rleri, si'mli' ag'ash ayaq, masqarapazli'q, su'yeksiz, u'yretilgen ayi'w, ji'lan, maymi'l, at woyinlari' menen birge ali'p bari'ladi.

«Da'rwazshi' bala» temasi'nda suwret sali'w basqi'shlari'

1

Ko'rinisti qag'azg'a jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgi islew..

3

Ashi'q ren'lerde islew.

4

Toyg'i'n ren'lerde islew beriw.

«Da'rwazshi' bala» temasi'nda suvret sali'w

1. Da'rwazshi'li'q wo'neri haqqi'nda ja'ne nelerdi bilesiz?

1. Klasta baslang'an «Da'rwazshi' bala» temasi'n-da suvret sali'wdi' aqi'ri'na jetkerin'
2. «Da'rwazshi' bala» dep atalg'an mu'sinler kompazitciyasi'n islen'

R. Xudaybergenov. *Qi's ko'rinisi.*

1. Joqari'dagi' su'wret ha'm ta'sirlerin'iz tiykari'n'da qi's ma'wsimi haqqi'nda gu'rrin' ayti'p berin'.
2. Qi's ma'wsiminin' en' tiykarg'i' ta'replerin ayti'n'. Olar su'wrette qanday ren'lerde ko'rsetilgen?

U'lkemizde qi's

Azang'i' quyash o'zinin' ha'lsiz nurlari'n shashpaqta.
Ha'm-me jaq appaq qar. Terekler appaq ton kiygen.
U'ylerdin' mori'si'nan tu'tin' shi'qpaqta. Esip turg'an suwi'q
samal tu'tindi uzaqlarga ushi'ri'p ali'p ketpekte. Ayaz u'y
terezelerine a'jayi'p shi'rayli' naqi'slar si'zgan.

«U'lkemizde qi's» gu'rrin'in oqi'n' ha'm usi'
tiykari'nda su'wret u'lginin sali'n'

1

B. Domashnikov. *Qiraw.*

2

X. Ruzmetov. Qi's

3

Z. Asqarov. Xiywa. Qi'sqi' ko'rinis.

72-73-betlerdegi su'wretlerdin' qaysi' biri to'mendegi qosi'q mazmuni'na tuwri' keledi?

Qi's keshesi, hu'wleydi shamal,
Dalada qar, qus uyasida qar.
In'i'rar awi'ri'w kibi g'arri' tal,
Aynalardi' bezer gu'lsheber - qi's.

I. Bahromov. *Qi'sqi' ku'n.*

1. Klasta islep baslang'an «U'lkemizde qi's» su'wretin suwi'q ren'lerge boyan'.
- 2*. O'z oylari'n'i'z tiykari'nda «Qi's» temasi' mazmuni'nda suw'ret sali'n'.

I. Test sorawlari':

1. To'mende keltirilgen su'wretlew o'neri shi'g'armalari'ni'n' tu'rlerin ani'qlan' ha'm olardi'n' ha'r birine mas atama berin'.

A

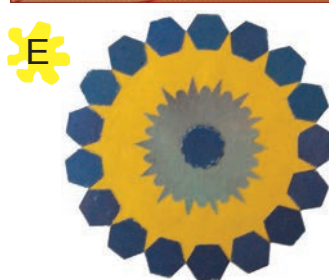
B

D

E

1. Applikatsiya

3. Peyzaj

2. Mu'sinler kompozitsiyasi'

4. Dekorativ kompozitsiya

2. Qi's ko'rinisin su'wretlewde tiykari'nan qaysi' ren'lerden paydalani'ladi'?

A

B

D

E

Ji'lli' ren'ler Tiykarg'i' ren'ler Suwi'q ren'ler Kontrast ren'ler

3. Fantaziya degen ne?

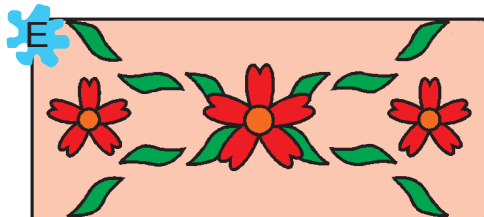
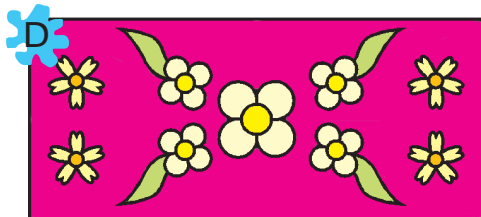
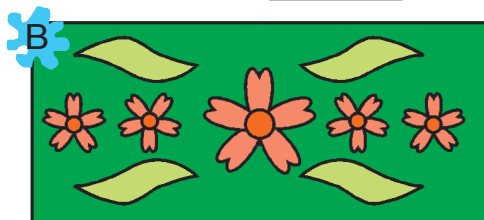
A Qi'yali'y toqi'ma

B Ta'biyat ko'rinisi

D Bezew

E Bir shi'g'armag'a islengen su'wret

4. Usi' bezew gu'li qaysi' to'rtmu'yeshlik na-g'i'sqa tiyisli?

5. To'mendegi su'wret qaysi' su'wretlew o'neri tu'rine tiyisli?

A Illyustratsiya.

D Mu'sin.

B Peyzaj.

E Natyurmort.

II. Tapsi'rma.

«Qar jawg'anda» temasi'nda hikaya tuzi'n' ha'm sol hikaya tiykarinda suwret sali'n.

III SHEREK

Г.Абдурахманов. Весна.

Bul sherekte siz:

- qi's ma'wsiminin' balalar woyi'nlari'ni'n' o'zine ta'n paziyletlerin su'wretlewdi;
- ba'ha'r ko'rinisi ha'm Nawri'z bayrami'n su'wretlewdi;
- ertek qaharman su'wretlewdi keyin jazi'ladi';
- quramali' natyurmort kompazitciyasi'n si'zi'wdi' u'yrenesiz.

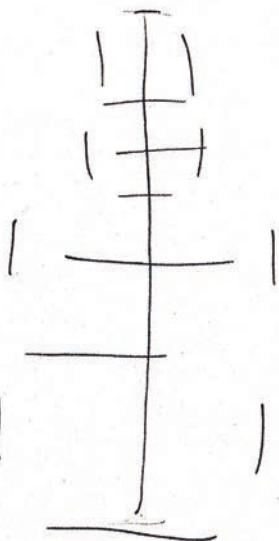

1. Su'wrette qaysi' ma'wsim su'wretlengen?
2. Balalar qi'sqi' dem ali'sta qanday oyi'nlar menen mashg'ul boladi'?
3. Qi's ma'wsimin su'wretlewde ko'birek qaysi' ren'ler paydalani'ladi'?

Qardan ayaz-baba sog'i'w basqi'shlari'.

1

2

3

4

«Qi'sqi' oyi'nlari» dep atalg'an su'wret sali'n'.
T. Bazarovti'n' "Birinshi qar" dep atalg'an
shi'g'armani'n mazmuni'n so'zlep berin'.

E. Bazarov. *Birinshi qar.*

1. Qi's korinisin su'wretlewde tek g'ana suwi'q ren'ler-den paydalani'lama?
2. Eger mektep ha'wlisinde qar bolsa, toparlarg'a bo'linip ayaz-baba jasan' ha'm bir-birin'izdin' jumi'slari'n'i'zdi' bahalan'.

1. «Qi'sqi' oyi'nlar» temasi'nda baslag'an su'wretti sali'wdi' aqiri'na jetkerin'.
- 2*. «Shana si'rg'anaw» temasi'nda su'wret sali'n'.

Ten'lesi'n'iz do'retiwshiliginen. Qi's ko'rinishi.

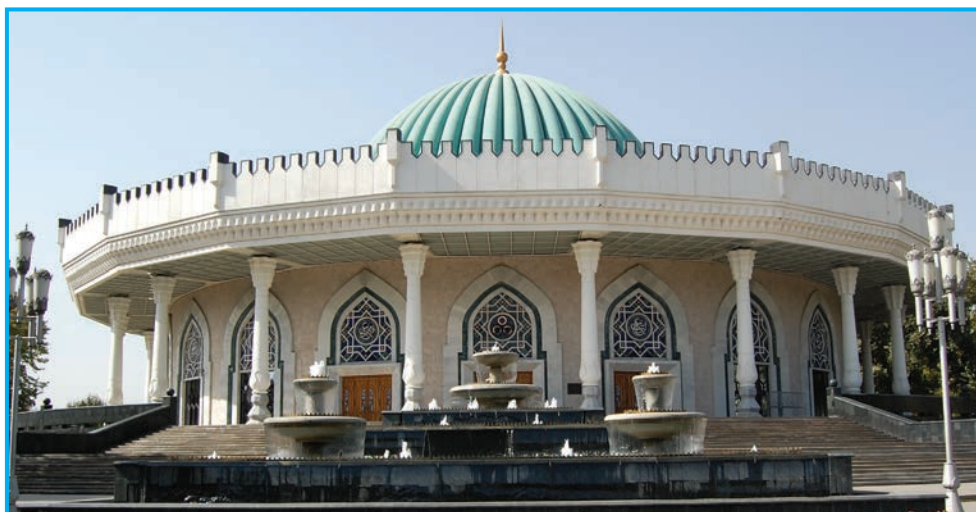
1. Su'wrette qaysi' arxitekturaliq estelikler su'wretlengen? Olar haqqi'nda neler bilesiz?
2. A'yyemde ata-babalari'miz su'wretlew o'nerinin qanday tu'rlerinin' ustalari' bolg'an?

Arxitektura — imarat ha'm quri'li'slardi' jobalalasti'ri'w ha'm quri'w o'neri.

Arxitekturali'q shi'g'armalar qatari'na ha'r qi'yli' imaratlar, u'y-jaylar, arxitekturali'q toplamlar, maydanlar, qalalar, olardag'i' monumentler kiredi.

Zamanago'y arxitekturali'q o'neri ko'shirmeleri.

Usi' eski arxitekturali'q esteliklerdegi nag'i'slar-di'n' birinen nusqa ali'n'.

1. U'lkemizde qanday arxitekturali'q estelikler bar? Olar haqqi'nda ayti'p berin'.
2. A'yyemde arxitektorlar ko'birek qaysi' ren'lerden paydalang'an?

1. Klasta baslang'an eski nag'i's nusqasi'n islewdi aqi'ri'na jetkerin' ha'm oni' boyan'.
- 2*. U'lkemizdegi eski arxitekturali'q esteliklerden birinin' su'wretin sali'n'.

Alisher Aliqulov
(1966 - ji'li' tuwi'lg'an)

Alisher Aliqulov — O'zbekstandda xi'zmet ko'rsetgen o'ner g'ayratkeri. Su'wretshinin' «Ulli' Ímperiyani'n' qulawi'», «A'yyemgi Baktriyani'n' sport oyi'nleri'», «A'mir Temurdi'n' Toxtami's u'stinen jen'isi» si'yaqli' tariy-xi'y janrdag'i' shi'g'armalari' belgili.

A. Aliqulov. *Ulli' o'zbek babami'z*

Haywanat bag'i'nda bizge tani's haywanlar menen bir qatarda u'lkemizde ushi'raspaytug'i'n hasi'l haywanlar da bar.

Tashkent haywanat bag'i'nda pil, kenguru, maymi'l ha'm zebra qusag'an haywanlardi' ushi'rati'w mu'mkin.

1. Su'wretlerde qaysi' haywanlar su'wretlengen?
2. Olardi'n' qaysi'lari'n u'lkemiz aymag'i'nda ushi'rati'wg'a boladi'?
3. Olardi'n' belgileri ha'm ren'leri haqqi'nda ne ayta alasi'z?

Pil suwretin sali'w basqi'shlari'.

Haywan su'wretin salg'ani'n'i'zda oni'n' denesi qanday bo'leklerden du'zilgenligin ha'm bul bo'lekler qanday formag'a iye ekenligin ani'qlaw kerak.

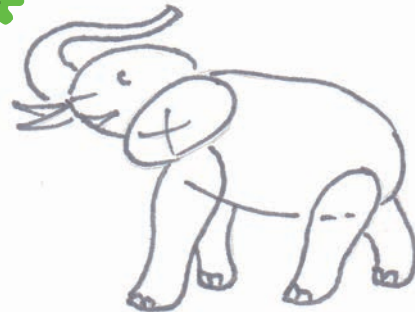
Ma'selen, pildin' denesin, to'rt ayag'i'n, basi'n, tumsi'g'i'n, quyri'g'i'n, tislern ha'm qulaqlari'n ayri'qsha aji'rati'p ko'rsetiwge boladi'.

Pildin' en' u'lken bo'legi — bul oni'n' denesi boli'p, ol oval formasi'nda. Oni'n' basi' ha'm qulaqlari' derlik bir qi'yli' u'lkenlikte boli'p, olar da oval formasi'nda.

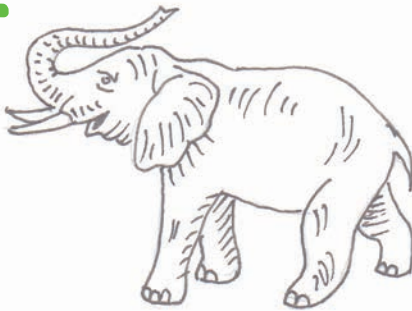
1

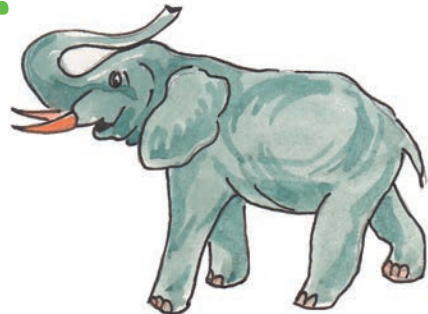
2

3

4

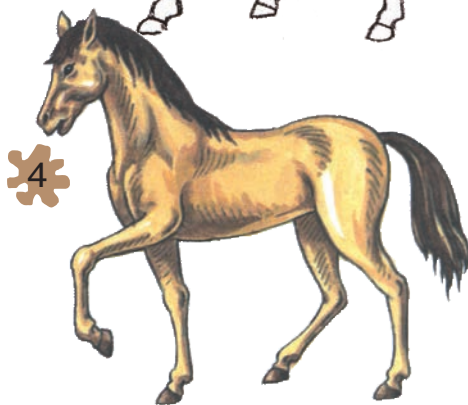
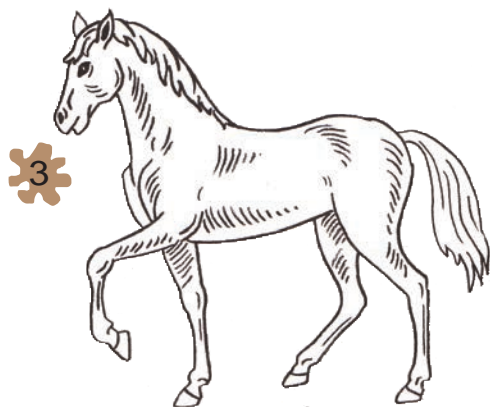
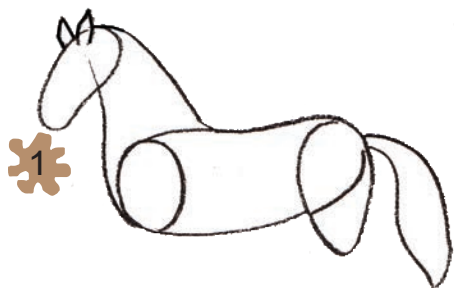

A. Aliqulov. *Jari'gli'qqa*

Atti'n' su'wretin sali'w basqi'shlari'.

Bali'qti'n' su'wretin sali'w basqi'shlari'.

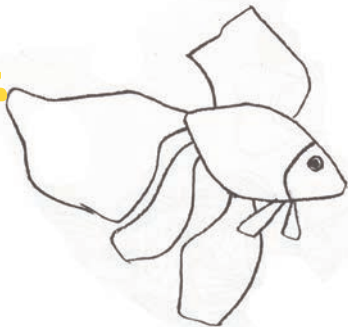
1

2

3

4

Qoyan suvretin saliw basqi'shlari'.

1

2

3

4

«Xaywanallar bag'i'nda» temasi'na suvret sali'n'.

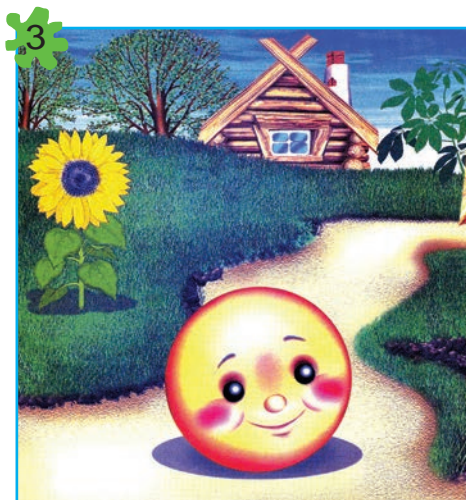
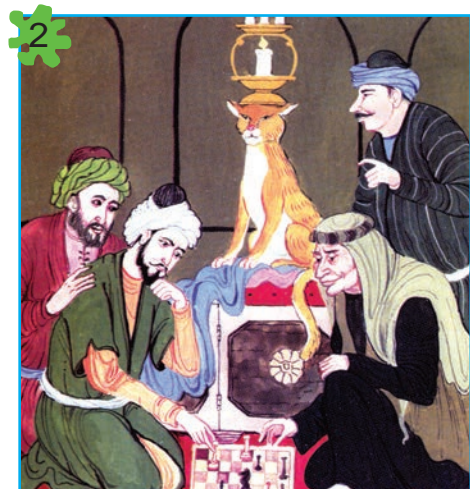
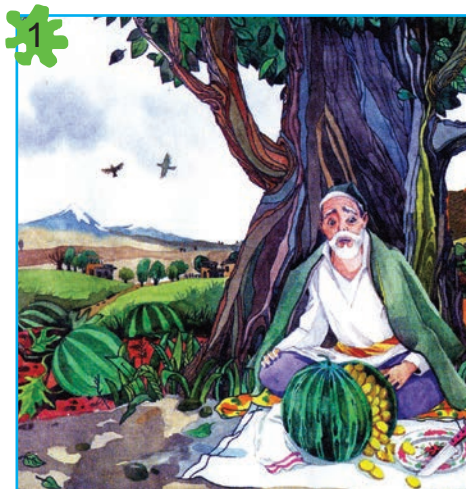
1. Klassta islenip ati'rg'an «Xaywanatlar bag'i'nda» temasi'na su'wretti sal'p axi'ri'na jetkizi'n.

2*. «Xaywanatlar bag'i'nda» temasi'na basqa xaywanlardi'n qatnasi'nda kompozitsya jasan'.

21

«MEN SU'YGEN ERTEK»
TEMASINDA SU'WRET SALIW

1. Joqari'dagi' su'wretlerde qaysi' ertek qaharmanlari' su'wretlengen?
2. Wo'zin'iz jaqtirg'an ertek mazmuni'n ayti'p berin'?

«Alti'n g'arbi'z»

Bir bar yeken, bir joq yeken, buri'n'g'i' wo'tken zamanda bir jarli' diyqan bolg'an yeken.

Diyqan jer aydap ati'rsa aspanda ushi'p kiyati'rg'an la'ylek jerge ji'g'l'i'p tu'sipti. Diyqan la'ylekti wo'z u'yine ali'p bari'p, si'ng'an qanati'n tan'l'p , bir qansha waqi't yemlepti.

La'ylektin' qanatlari' ta'wir bolg'an son' ushi'p ketipti.

Bir ku'ni diyqan shigit yegip ati'rsa, la'ylek pa'slep ushi'p, u'sh dana g'arbi'z tuqi'mi'n taslap ketipti. Ko'p uza-may shigit penen birge garbi'z da ko'gerip shi'g'l'pti'.....

1. Yertekti dawam yettirin'.
2. «Alti'n g'arbi'z» temasi'nda suwret sali'n'.

«Alti'n g'arbi'z» temasi'nda suwret sali'w basqi'shlari'

1 Ko'rinisti qag'azg'a tu'siriv.

2 Qa'lemde u'lgi islew.

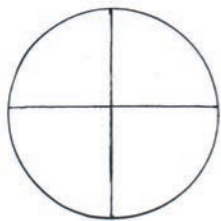
3 Ko'rinisti qa'lemde juwmaqlaw.

4 Ko'rinisti boyaw.

Adamlardi'n' ju'zinin' ha'r qi'yli' ko'rinislerin su'wret-lew

«Men su'ygen ertek» temasi'nda su'wret sali'n'.

1. Unamli' ha'm unamsi'z minez-quli'qli' ertek qaharmanlari'nan mi'sal keltirin'.
2. Unamsi'z minez-quli'qli' qaharman qanday su'wret-lenedi?

1. Klasta islengen «Men su'ygen ertek» temasi'ndag'i' su'wretti boyan'.
- 2*. Bir ertek illyustratsiya islen'.

Joqari'dag'i' natyurmortti' di'qqat penen baqlan' ha'm to'mendegi sorawlarg'a juwap berin'.

1. Nege bul su'wret natyurmort dep ataladi'?
2. Natyurmortta neler su'wretlengen?
3. Ne sebepten bul natyurmort qag'azda boyi'na emes, al enine su'wretlengen?
4. Su'wretlengen to'rt denelerdin' qaysi' birinin':
 - a) boyi' enine qarag'anda uzi'n?
 - b) boyi' enine qarag'anda qi'sqa?
 - d) boyi' ha'm eni shama menen ten'?
5. Bul denelerdin' qaysi' biri domalaq formada?

6. Qaysi' dene aldi'nda? Qaysi' biri keyinde turi'pti'?
7. Denege jaqti'li'q nuri' qaysi' ta'repten tu'sip turi'pti'? Buni' qanday ani'qladi'n'i'z?
8. Denelerdi suw'retlewde qaysi' ren'lerden pay-dalani'lg'an?
9. Ha'r bir denenin' jaqti' ha'm saya jerlerin ani'qlan'. Olardi' su'wretlewde ren'lerden qanday paydalani'lg'an?
10. Deneler nenin' u'stinde turi'pti'? Olardi'n' arti'n-da ne turi'pti' ha'm ol qanday su'wretlengen?

Naturmort sali'w basqi'shlari'

Da'slep, naturadan si'zi'w talap etilgen deneler di'qqat penen gu'zetiledi. Gu'zetiw dawami'nda joqari'da keltirilgen 10 sorawg'a juwap tabi'ladi' ha'm sonnan keyin su'wret sali'wg'a kirisiledi

1

Ko'rinisti qag'azg'a jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgi islew.

3

Ko'rinisti qa'lemde
juvmaqlaw.

4

Boyaw (Boyaw aldi'n'g'i'
sabaqlarda berilgenindey 3
basqi'shta a'melge asi'ri'ladi')

Stol u'stine jaylasti'ri'lg'an alma, almurt ha'm gu'zeden ibarat natyurmortti' sali'n'. Natyurmortti' sali'wda «10 soraw» usi'li'na a'mel qi'li'n'.

1. Natyurmort sali'wdan aldi'n ne sebepten di'qqat penen baqlaw kerek?
2. Baqlaw na'tiyjesinde qanday sorawlarg'a juwap tabi'ladi'?
3. Natyurmortta denelerdin' o'z-ara jaylasi'wi' qa'n-shelli a'hmiyetli esaplanadi'?

1. «Alma, almurt ha'm gu'ze» natyurmortti'n sali'wdi' aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. U'yde o'zin'izge unag'an 2 – 3 na'rseni qo-layli' jerge jaylasti'ri'p natyurmort sali'n'.

«Ti'rna ha'm tu'лки» erteginen ko'rinis

Bir ku'ni ti'rna tu'lkini ziyapatga shaqi'ri'pti'. Tu'лки ti'rnatin' u'yine kelipti. Ti'rna suyi'q awqat pisirip, gu'zege quyip ortag'a qoyi'pti':

— Qane, Tu'lkibay, ali'n', – dep tu'lkini awqatga mira't qi'li'pti'.

1. Ertektin' dawami'n ayti'p berin'.
2. Joqari'dag'i' ertek u'zindisi yamasa oni'n' dawami' boyi'nsha qanday mu'sinler kompozitsiyasi'n du'zgen bolar edin'iz? Oni' ta'riyplep berin'.

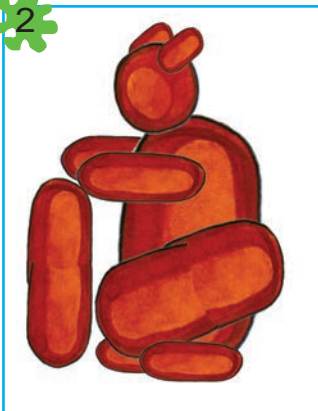

Tu'lkinin' mu'sinin jasaw basqi'slari'

1

2

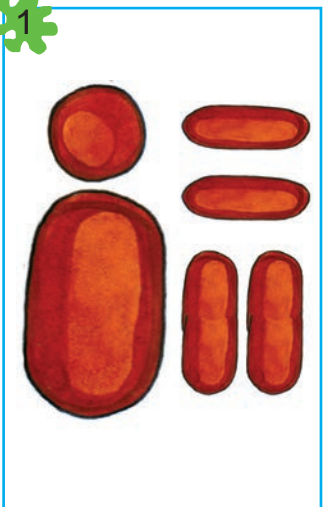

3

Ti'rna mu'sinin jasaw basqi'slari'

1

2

3

Joqari'dag'i' usi'lda «Tu'lki ha'm ti'rna» ertegi tiykari'nda mu'sinler jasaw. Soqqan mu'sinlerin'izdi

to'mendegi ten'leslerin'iz du'zgen mu'sinshilik kompozitsiyasi'na usati'p jaylasti'ri'n'.

1. Mu'sinshilik kompozitsiyasi' degen ne?
2. Bir shi'g'armani'n' mazmuni' su'wretlengen su'wret qanday ataladi'?

1. Tu'lki ha'm ti'rna mu'sinlerin tu'rli ko'rinislerde jaylasti'ri'p ertektegi ha'r qi'yli' ko'rinislerdi su'wretlen' ha'm olarg'a at qoyi'n'.
- 2*. «Qasqi'r menen mergen» ertegine relyefli mu'sin jasan'.

24

«MEN SU'YGEN SPORT TU'R'I»
TEMASI'NDA SUWRET SALI'W

1. Suwretlerde berilgen sport tu'rleri haqqi'nda so'ylep berin'.
2. Siz qaysi' sport tu'ri menen shug'i'llanasi'z?
3. Sizge sportti'n' qaysi' tu'ri unaydi' ha'm ne ushi'n unatasi'z?

O'ZBEKSTANDA SPORT

O'zbekstanda sportqa u'lken itibar berilgen. Sportti'n' maqseti adamlardi'n' densawli'g'l'n bekkemlew menen birge sport jari'slarda joqari' natiyjelerge, jen'islerge yerisiw boli'p yesaplanadi'. Ma'mleketimizde 50 den aslam sport tu'ri ken' tarqalg'an.

Tennisshi bala suwretin sali'w basqi'shlari'

1

2

3

4

5

6

Tennisshi bala suwretin islen'.

1. Ma'mleketimiz bayrag'i' xali'qarali'q jari'slarda ko'klerge ko'tergen sportshi'lardan kimlerdi bilesiz?
2. Tennis sporti' boyi'nsha qaysi' tennisshilerimiz joqari' natijelerga yeristi?

1. Klasta baslang'an «Tennisshi bala» temasi'nda suwretin akvarelda boyan'
2. Wo'zlerinizge unag'an sport tu'ri suwretin islen'

Ba'ha'r keliwi menen ta'biyat oyanadi'. Dalalar ha'm terekler jap-jasi'l ren'ge kiredi. Gu'ller ashi'li'p, a'tirap a'jayi'p ren'lerge bu'rkenedi.

U. Ahmetjanova. *Ba'ha'r aqshami'*.

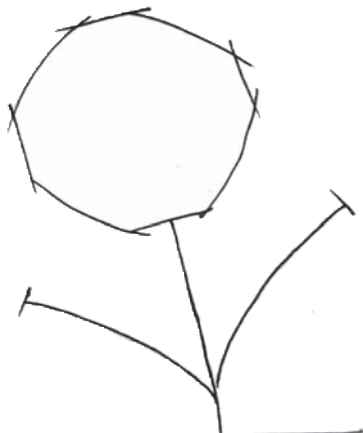

1. Ba'ha'rde alma, erik, shiye si'yaqli' miyweler qanday ren'de gu'lleydi?
2. Su'wretlerde baha'r qanday ren'lerde su'wretlengen?

A'tirgu'l su'wretin sali'w basqi'shlari'

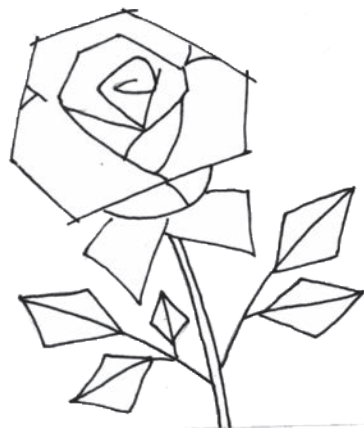

1

Ko'rinisti qag'azg'a
jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lgi
sali'w.

3

Ko'rinisti qa'lemde
juwmaqlaw.

4

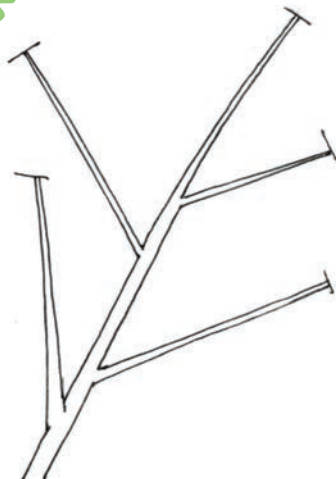

Boyawlar menen
islew beri'w.

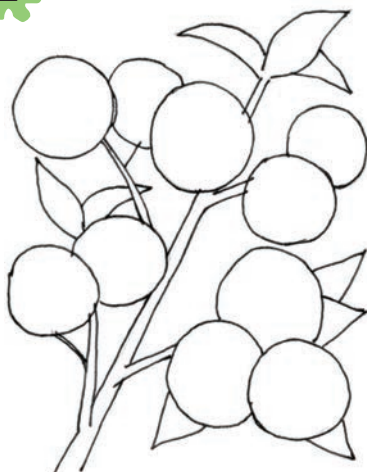
Gu'llep turg'an alma shaqasi'ni'n' suwretin sali'w basqi'shlari'.

1

Ko'rinisti qag'azg'a jaylasti'ri'w.

2

Qa'lemde u'lg'i sali'w.

3

Ko'rinisti qa'lemde juwmaqlaw.

4

Boyawlar menen islew beri'w.

Qutlug' Basharov
(1925 — 2004)

Qutlug' Basharov — O'zbekstan xali'q xudojnigi, O'zbekstan Ko'rkem Akademiyasi'ni'n' akademigi, professor. Ol portret, ko'rinish, natyurmort, miniatyura ha'm tariyxii' janrlarda miynet etken. Belgili shi'g'armalari' «Spitamen», «Alpami's», «Jaloliddin Manguberdi», «Ibn Sino», «A'mir Temur» ha'm basqalar.

«Nodirabegim».

8 ayi'rmashi'li'qti' tabi'n'

1

2

«Ba'ha'r gu'lleri» temasi'nda su'wret sali'n'.

1. Ba'ha'r ma'wsiminin' birinshi derekshileri neler?
2. Xudojnik U. Ahmetjanovani'n' «Ba'ha'r» shi'g'armasi' boyi'nsha gu'rrin' du'zin'.

U. Ahmetjanova. *Ba'ha'r.*

1. «Ba'ha'r gu'lleri» temasi'nda sali'ng'an su'wretti akvarelde boyan'.
- 2*. «Tawlardi'n' ba'ha'rgi ko'rinisi» temasi'nda su'wret sog'i'n'.

1. Su'wretke atama berin' ha'm ol boyi'nsha gu'rrin' du'zin'.
2. Nawri'zdi' ne sebepten bayramlaymi'z?

Nawri'z ku'ni bir-birinen xabar ali'w ha'm bir-birin qutli'qlaw xalqi'mi'zg'a ta'n paziyet. Bayram aldi'nan u'lken qi'li'p islengen ha'm biyik taxtalarg'a qi'sti'ri'lg'an qutli'qlawlardi' ko'shelerde ushi'ati'wg'a bolad□.

Sunday-aq, to'mendegi qutli'qlaw so'zleri jazi'ldan qutli'q-lawlardi' jaqi'nlarin'i'zdan ali'wi'n'i'z yamasa olarg'a beriw'iniz mu'mkin.

Natura tiykari'nda «Nawri'zi'n'i'z mu'ba'rek bolsi'n!» qutli'qlawi'ni'n' su'wretin sali'n'.

1. Nawri'z bayrami' belgileri si'pati'nda nelerdi ali'w mu'mkin?
2. Dekorativ kompozitsiya degen ne?

1. «Nawri'zi'n'i'z mu'ba'rek bolsi'n!» qutli'qlawi'n akvarelde boyan' ha'm qoli'n'i'zda bar bo'lgan materiallar ja'rdeminde bezep dekorativ kompozitsiya jarati'n'.
- 2*. Diywali' gazeta ushi'n «Nawri'z» dep atalg'an dekorativ kompozitsiya sog'i'n'.

I. Test sorawlari':

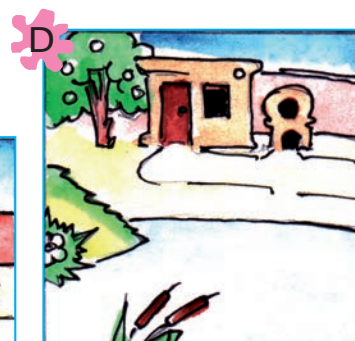
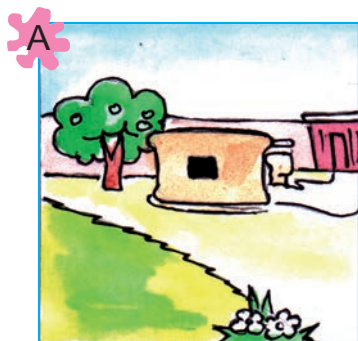
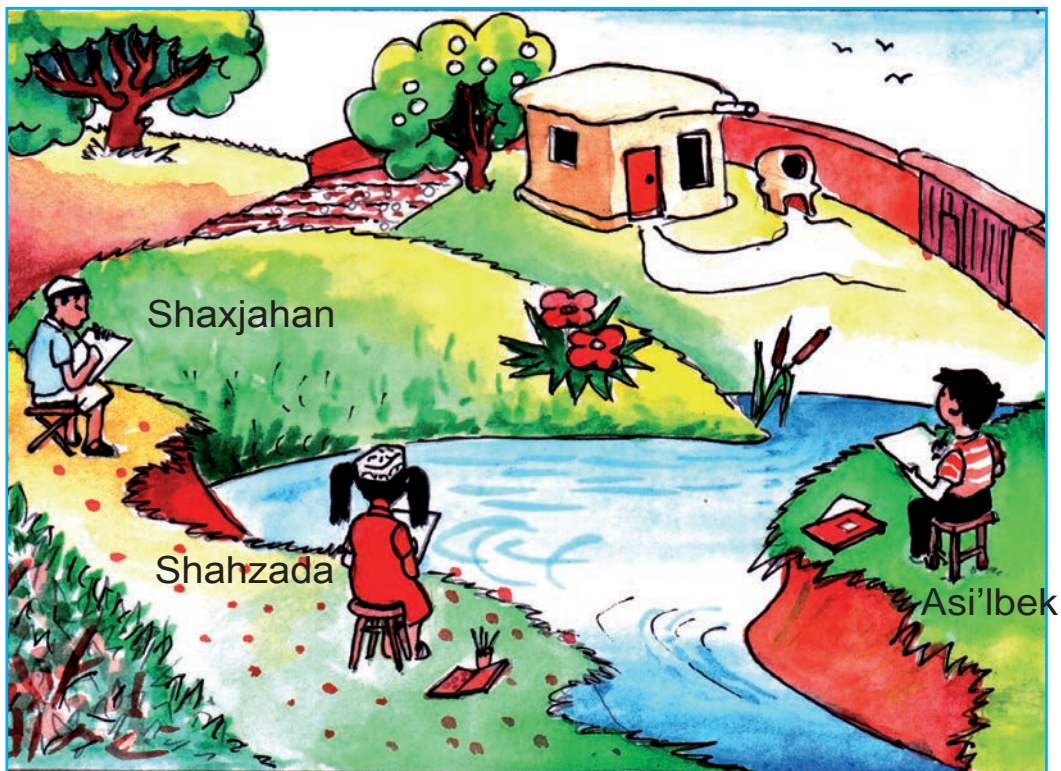
1. Qi'zgi'lt ko'k ren'di ko'rsetin'

2. Qaysi' su'wret suwi'q ren'lerde sali'ng'an?

3. Kim qaysi' su'wretlerdi salg'an?

4. To'mendegi su'wret su'wretlew o'nerinin' qaysi' tu'rine jatadi'?

M. Tashmurotov. *Munawvar*.

- A Portret. B Natyurmort. D Peyzaj. E Grafika.

5. Ren'lernge o'z atlarin' tuwri' qoyin'?

Ku'len'

Qi'zgi'lt ko'k ren'.

Qi'zi'l.

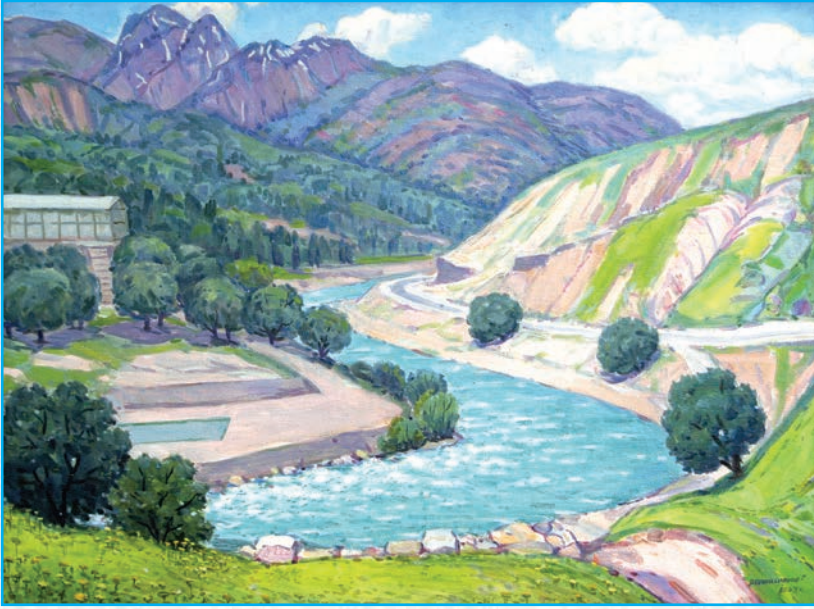
Maqpal ren'.

II. Tapsi'rma.

«Nawri'zi'n'i'z mu'ba'rek bolsi'n» qutli'qnama-si'ni'n' prezentatsiyasi'n o'tkizin'.

IV SHEREK

Bul sherekte siz:

- u'lkemiz ta'biyati' ko'rinislerin sog'i'wdi' u'yrene-siz;
- shen'ber nag'i's sali'w usullari'n bilip alasi'z;
- a'meliy bezew o'neri u'lgileri ha'm a'yyemgi skulpturali'q estelikler menen tani'sasi'z;
- mu'sinshilik kompozitsiyasi'n da jasaysi'z.

1

2

3

4

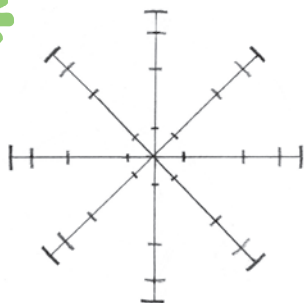

1. Joqari'da su'wretlengen shen'ber nag'i'slari'nda qanday bezew gu'llerinen paydalani'lg'an?
2. Shen'ber nag'i'slari'ndag'i' simmetriyani' gu'zetin'.

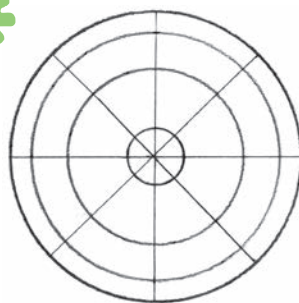

Shen'ber nag'i'slari'n islew basqi'shlari'.

1

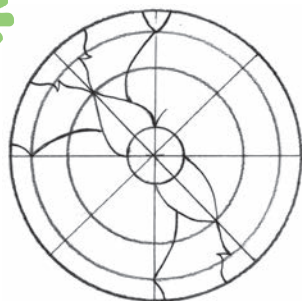

2

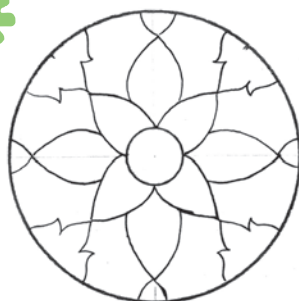

Si'zi'lma ali'nadi'.

3

4

Bezaw gu'lleri si'zi'ladi'.

5

6

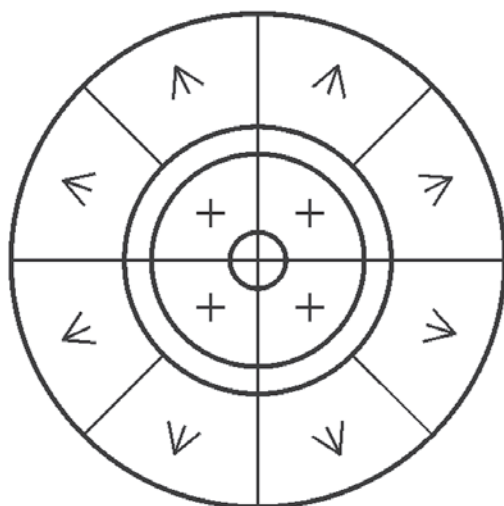
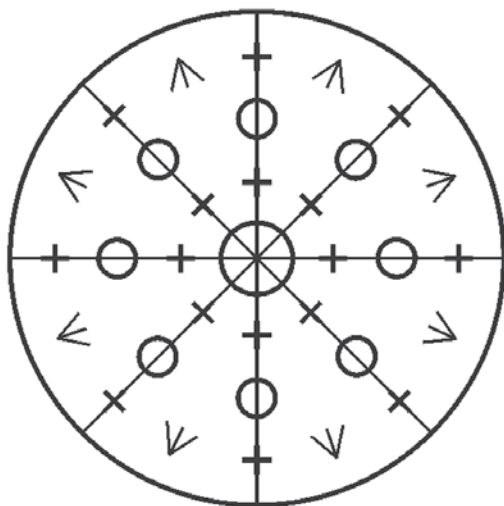
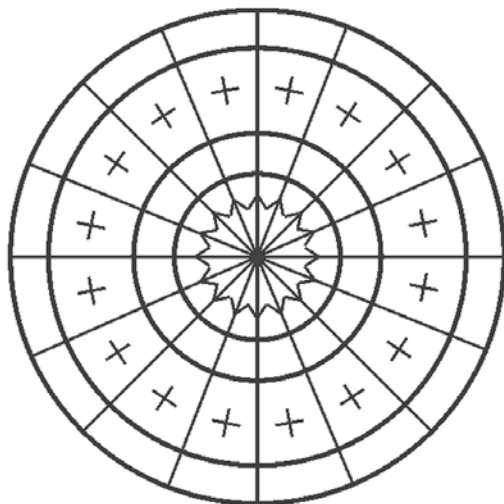
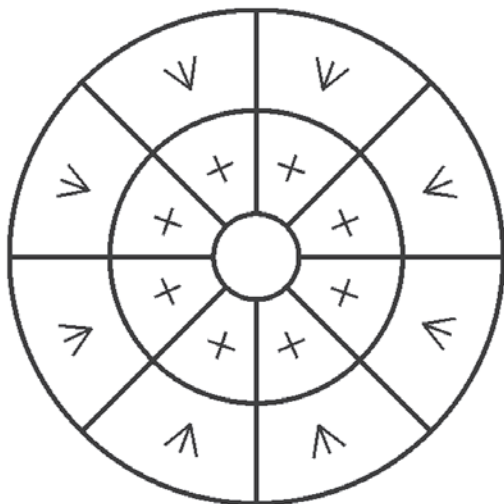

Boyaladi'.

Berilgen si'zi'lma ha'm bezew gu'lleri boyi'nsha shen'berli nag'i's islen'.

1. Shen'berli nag'i's islew basqi'shlari'n ayti'p berin'.
2. Shen'berli nag'i'sta kontrast ren'lerdin' isletiliwin tu'sindirin'.

1. Klasta baslang'an shen'berli nag'i's sali'wdi' aqi'ri'na jetkerin'.

2*. Gu'lsiz bo'listirgishke guashta yamasa akvarelde shen'berli nag'i's sali'n'.

Temuriyler tariyxi'y ma'mleketlik muzeyi imarati'ni'n' — gu'mbez asti' to'besine islengen nag'i's

Ilhamov Anwar (1946-jili' tuwi'lg'an) — xudojnik, O'zbekstanda xi'zmet ko'rsetken ko'rkem o'ner g'ayratkeri. Ol «Istiqlol», «Tu'rkistan» saraylari', Temuriyler tariyxi'y ma'mleketlik muzeyi, Imom Buxoriy, Ahmad Farg'oniy komplekslerin bezewge qatnasqan.

29-30

GU'LALSHILIQ. ILAYDAN TABAQ JASAW

1. Gu'lalshi'li'q o'neri haqqi'nda nelerdi bilesiz?
2. Joqari'dag'i' buyi'mlardi' bezewde qanday bezewlerden paydalani'lg'ani'n ani'qlan'.

Ilaydan pisirilgan buyi'm jasaw basqi'shlari'.

1

Arnawli' topi'raqtan i'lay
tayarlanadi'.

2

Ilayg'a forma
beriledi.

3

Buyi'mg'a ren' ha'm
bezew beriledi.

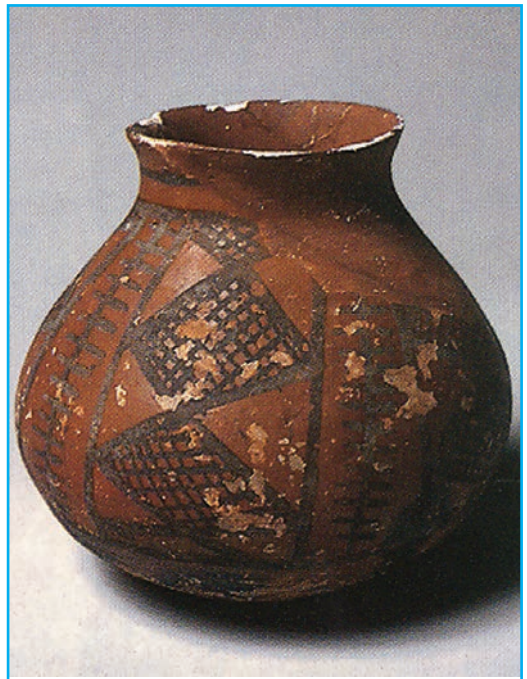
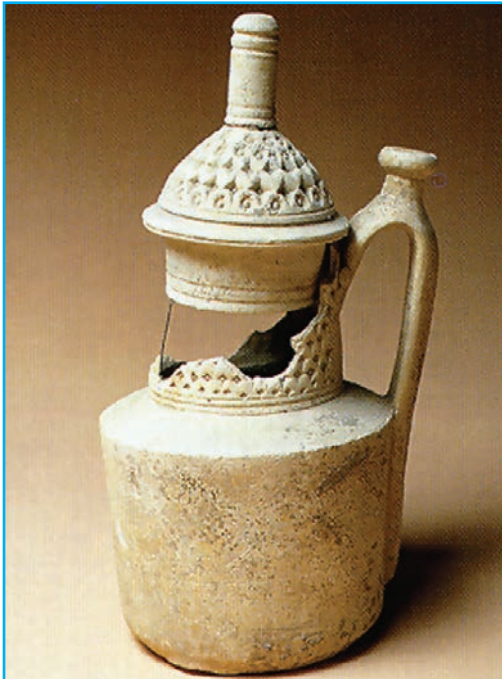
4

Tandi'rda qurg'ati'ladi'.

Ku'lalshi'li'q — en' a'yyemgi o'ner tu'ri

KULALSHILIQ

Kulalshi'li'q bul qol wo'nerinin' bir turi. Bul wo'ner arqali' kese, legen, gu'ze, piyala xa'm woyi'nshaqlar tayarlanadi'. Bul wo'nerde en' basli' a'spab - kulal aylanasi' boli'p yesaplanadi'. Tayar bolg'an formalar keptirilib, peshe pisiriledi. Kulalshi'q u'lkemizdin' Ferg'ana, Buxara, Samarqant, Xorezm xa'm Tashkent walayatlari'nda ken tarqalg'an. Xalq ustalari' ko'pli'gen buyi'mlardi' joqari' did penen bezep, shi'ray beredi. Kulalshi'li'q buyi'mlari' wo'zinin' meli'li'g'i', suliwli'g'i' na'zikligi ha'm shirayli' nag'i'slari' menen itibarde tartadi'. Bul wo'ner a'wladtan a'wladga miyras boli'p kelmekte.

Kulallar islegan tovarlar

Oqi'ti'wshi' tarepinen tan'lang'an u'y-rwzi'gershilik buyi'mi'n i'laydan jasan'. Buyi'mg'a qanday bezewler menen islew beriwizdi qag'azg'a u'lgi etip si'zi'n'.

1. Pisipilgen buyi'mlardi' jasaw basqi'shlari'n ayti'p berin'.
2. U'yin'izde qanday pisirilgen buyi'mlardan paydalanasi'z? Olardi'n' si'pati' ha'm artiqmashi'li'gi' nede?
3. To'mendegi «Gu'lal» gu'rrin'in oqi'n' ha'm gu'lal miynetin ta'riyiplen'.

Gu'lal

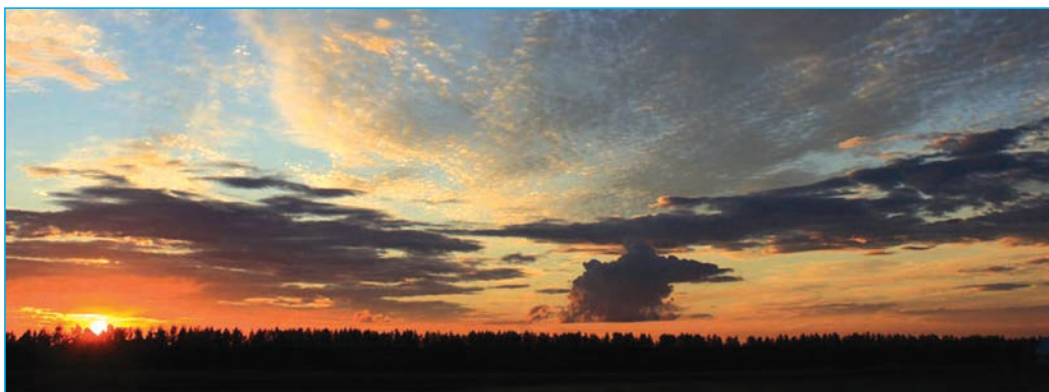
Raxim babani' usta gu'lal dep maqtaydi'. Baba jasag'an gu'zeler, la'genler, tabaq ha'm gu'l salgi'slar sonday qolayli', suliw boli'p, ko'rgenler ha'wes etken.

Raxim babani'n' ko'p sha'kirtleri bar. Olar ustazi'nan gu'lalshi'li'q si'rlari'n u'yrenip alg'an. Tayar o'nimlerge gu'l sali'w da bir o'ner. Raxim baba bashi'li'gi'nda tayarlang'an i'di'slar qari'ydarlar ta'repinen jaqsi' sati'p ali'ng'an.

1. Klasta baslang'an pisirilgen buyi'm jasawdi' aqi'ri'na yetkerin', qurg'ati'n' ha'm og'an ha'r tu'rli bezewler menen islew berin'.
- 2*. U'lkemizdeki gu'lalshi'li'q o'neri u'lgilerin tabi'n'. Olardi'n' si'pati' ha'm qanday bezew berilgenligin ani'qlan'

Ren'lerdin' jaqti'li'q nuri'ni'n' tawlani'wi'nan payda bolatug'i'n-li'g'i' belgili. Sol sebepli zatlardi'n' ren'i quyash jarqi'rab turg'an kundizgi ku'ni ha'm quyash bati'p ati'rg'an keshki payi'tta ha'r qi'yli' boladi'. Su'wretshiler ba'rqulla ko'rinisti ku'nnin' ha'r tu'rli waqi'tlari'nda si'zi'wdi', ren'lerdi bar ko'rinisinde su'wretlewdi jaqsi' ko'redi.

1. Fotosu'wretlerde ku'nnin' qaysi' waqti' su'wretlegen?
2. Olar bir-birinen qanday parq qi'ladi'?

B. Annanazarovti'n «Xiywa» atli' do'retpesin qarap, woni'n mazmuni'n so'zlep berin'.

B. Annanazarov. *Xiywa*.

Berilgen ren'ler ishinen jan'a uyrenilgen ren'lerdin' atlarin' aniqlan' ha'm wolardi' yad-ta tuti'n'.

Qi'zi'l.

Sari'.

Ko'k.

Qi'zg'i'lt
ko'k.

Qi'rmizi'

Ashi'q
qon'i'r.

Aspan ko'k.

Maqpal ren'.

Qi'zg'i'lt.

Ashi'q sari'.

Hawa ren'

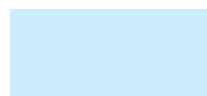
Qon'i'r ren'

Si'ya ren'.

Ashi'q qi'zi'l.

Aspan ko'k.

Aq.

Qara.

Sabza.

Jasi'l.

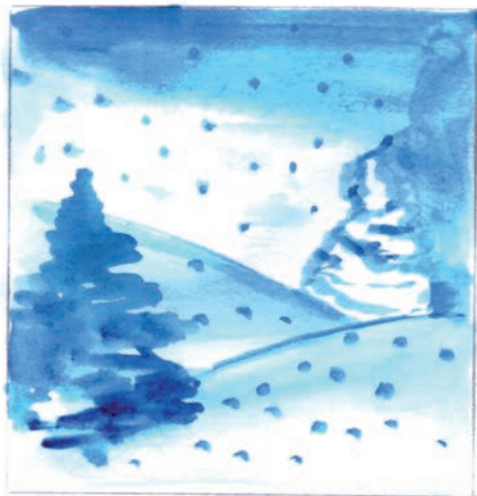

Ku'lren'

To'mende Beri'lgan suvretlerdin' qaysi' birinde keshki waqit korseti'lgan? Suvretlerde qanday ren'lerden paydalang'alig'i'na itibar qarati'n'.

Ta'sirlerin'iz tiykari'nda «Kesh» temasi'nda su'wret sali'n'.

1. 128-bettegi su'wretler haqqi'nda gu'rrin' ayti'p berin'.
2. Su'wretlerde bunday ren'ler isletiliwinin' sebeplerin tu'sindirin'.

1. «Kesh» temasi' boyi'nsha su'wret sali'wdi' aqi'ri'na jetkerin'.
- 2*. 127-bette keltirilgen ren'lerdi eslep qali'n' ha'm olardi'n' atlari'n' yadlan'.

B.Rozmetovti'n' "Palvan kanal" shig'armasi'n kuzetin' ha'm woni' ayti'p berin'.

B. Ruzmetov. *Palvan kanal*

1. Su'wretlerde qaysi' tamashalardi' ko'rip tursi'z?
2. Tsirkte ja'ne qanday tamashalar ko'rgensiz?

Haywan u'yretiwshi mu'sinin jasaw basqi'shlari'.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Jolbari's mu'sinin jasaw basqi'shlari'.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Berilgen u'lgilerden paydalani'p «Tsirk tamashasi'» dep atalg'an mu'sinler kompozitsiyasi'n du'zin'

1. Mu'sinler kompozitsiyasi' degen ne?
2. Jasalg'an mu'sinlerden ja'ne basqa kompozitsiyalar du'zin' ha'm olardi'n' atlari'n qoyi'n'.

1. «Tsirk tamashasi'» mu'sinler kompozitsiyasi'n aqi'ri'na jetkerin'.
- 2* «Tsirk tamashasi'» temasi'nda basqa mu'sinler kompozitsiyasi'n du'zin'.

33-34

JANA JAN U' LKE
(juwmaqlawshi' sabaq)

I. Atabayev. *So'qoq.*

A. Volkov. *Awi'l ko'rinisi.*

Yu. Yelizarov. *Gu'z.*

E. Bazarov. *Aqtas ko'rinisi.*

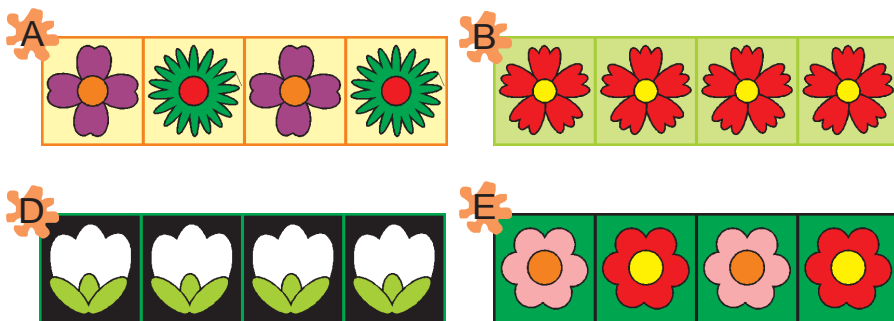
Joqari'dag'i' su'wretlerdi ko'rin'. Haqi'yqattan go'zzal u'lkemiz bar. Oni' shayi'rlar shi'rayli' qosi'qlar arqali' ta'ripleydi, qosi'qshi'lar qosi'qqa salad'i', su'wretshiler ren'li boyawlari' ja'rdeminde su'wretleydi.

II. Test sorawları':

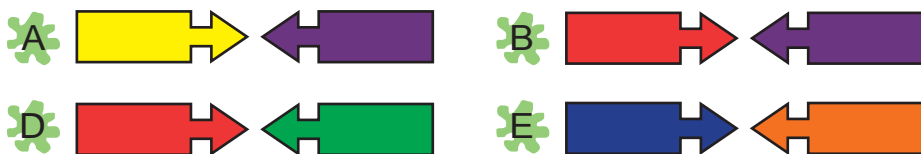
1. Tiykarg'i' ren'ler qaysi' qatarda berilgen?

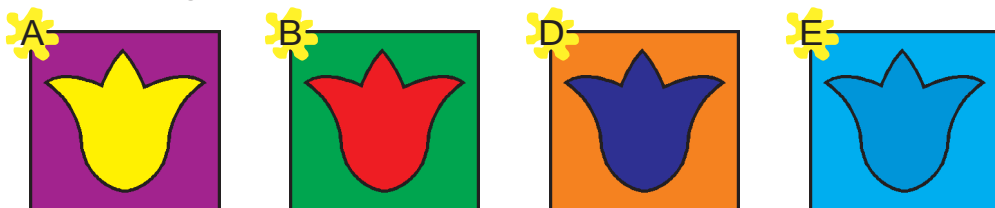
2. Qaysi' nag'i'sti'n' eki bezew gu'li bar?

3. Qaysi' ren'ler jupli'g'i' kontrast emes?

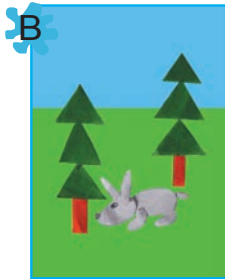
4. Qaysi' nag'i'sti'n' foni' ha'm bezew gu'li ren'i tog'i'raq tan'-lanbag'an?

5. Qaysi' su'wrette relyefli mu'sin su'wretlengen?

6. To'mendegi berilgen su'retlew o'neri shi'g'armalari'n ko'rip, olarg'a ha'r birinin' ati'n sa'ykes qoyi'p shi'q'i'n'.

1. Applikatsiya.
2. Peyzaj.

3. Mu'sinler kompozitsiyasi'.
4. To'rtmu'yeshli nag'i's.

7. Sho'l ko'rinisin su'wretlewde tiykari'nan qaysi' ren'lerden paydalani'ladi'?

A

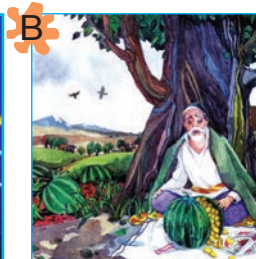
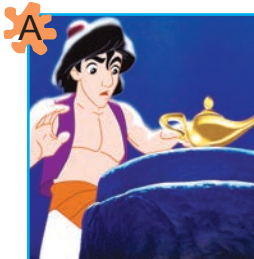
B

D

E

Ji'lli' ren'ler. Tiykarg'i' ren'ler Suwi'q ren'ler. Kontrast ren'ler.

8. Su'wrette qaysi' multfilm qaharmanlari' su'wretlengen?

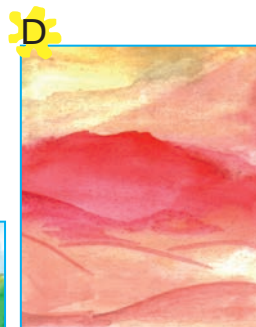

1. Seni-me, asi'qpay tur!
2. Alawatdinni'n' si'yqi'rli' shi'rasi'.
3. Sham ko'tergen pi'shi'q.
4. Alti'n g'arb'z.

9. Maqpal ren'di ko'rsetin'.

10. Qaysi' su'wret tek ji'lli' ren'lerde islengen?

I. Tapsi'rma.

Qa'dirli oquwshi', ji'l juwmag'i'nda u'lkemiz tabiyati' haqqi'nda su'wret sali'p ko'rin'. Oni' ori'nlaw ushi'n 3-klass dawami'nda «Su'wretlew o'neri» sabag'i'nan alg'an barli'q bilimlerin'izden paydalani'n'.

M A Z M U N I

Su'wret sali'w ushi'n ori'n tayarlaw 4

I SHEREK

1. «O'zbekstan — menin' Watani'm» temasi'nda su'wret sali'w 6
2. «Jaz — o'tti saz» temasi'nda su'wret sali'w... 10
3. Atlas gezlemesindegi ren'ler ko'rinisi..... 13
4. Jo'l ta'rizli nag'i's sali'w 19
5. Miyweler su'wretin sali'w 26
6. Mu'sinshilik 30
7. To'rtmu'yeshli nag'i's sali'w 34
8. «Tawda gu'z» temasi'nda suwret sali'w 40
9. Arali'q baqlaw 45

II SHEREK

10. Ta'biyiy materiallardan haywanl ar ko'rinisin islew..... 48
- 11–12. «Kesh gu'z» temasi'nda su'wret sali'w 54
13. «Tasbaqa menen shayan» ti'msali' tiykari'nda su'wret sali'w 59
14. «Na'sriddin A'pendi» temasi'nda mu'sin sali'w 63
15. «Da'rwazshi' bala» temasi'nda suwret sali'w... 67
16. «U'lkemizde qi's» temasi'nda su'wret sali'w 71

17. Arali'q baqlaw	75
--------------------------	----

III SHEREK

18. «Qi'sqi' oyi'nlar» temasi'nda su'wret sali'w	78
19. Arxitekturali'q naqi's sali'w	82
20. «Haywanat bag'i'nda» temasi'nda su'wret sali'w	86
21. «Men su'ygen yertek» temasi'nda suwret sali'w	91
22. Natyurmort sali'w	95
23. «Ti'rna ha'm tu'lki» yertegi tiykari'nda mu'sin islew	98
24. «Men su'ygen sport tu'ri» temasi'nda suwret sali'w	101
25. «Ba'ha'r gulleri» temasi'nda su'wret sali'w	104
26. «Nawri'z bayrami'» qutli'qlawleri'n sali'w	109
27. Arali'q baqlaw	112

IV SHEREK

28. Shen'berli nag'i's sog'i'w.....	116
29 – 30. Gu'lalshi'li'q. Ilaydan tabaq jasaw	120
31. «Kesh» temasi'nda su'wret sali'w	125
32. «Tsirk tamashasi'» temasi'nda su'wret sali'w	130
33 – 34. Janajan wo'lke (juwmaqlawshi' sabaq)..	136

MUYASSAR ISOQOVA, RAHIM HASANOV,
BAHODIR HAYDAROV, ASQARALI SULAYMONOV,
SAODAT JUMANIYOZOVA, BOBIR AZIMOV

TASVIRIY SAN'AT

Umumiy o'рта ta'lim maktablarining
3- sinfi uchun darslik
(*Qoraqalpoq tilida*)

Toshkent — «Yangiyo'l poligraf servis» — 2014

Redaktor — H. Sarikov

Texnik redaktor — A. Quchqarova

Suwretshi — A. Safarov

Mu'sinshiler — A. Raximov, J. Abduvahabov

Original-maketten basiwg'a ruxsat etildi _____. Formatı 70x90/16.
«Arial» garniturası. Ofset baspa usılında basıldı. Sha'rtli basma
tabag 9,0. Esap baspa tabag _____. Nusqasi _____. Buyırtpa
N_____.

«Yangiyul poligraph service» MCHJ baspaxanasında basıldı.
Yangiyo'l Qalası., Samarqand ko'shesi, 44.

85.103
T25

Su'wretlew o'neri: Ulıwma bilim beriw mekteplerinin'
3-klası ushın sabaqlıq/M.İsaqova, R.Hasanov, B.Haydarov,
A.Sulaymanov, S.Jumaniyazova, B.Azimov. — T.: «Yangiyul
poligraph service», 2008 –144 b
I. Isoqova, Muyassar.

BBK 85.103ya71

Ijarag'a berilgen sabaqli'q jag'dayi'n ko'rsetiwshi keste

N	Oqi'wshi'ni'n' ati' ha'm familiyasi'	Oqi'w ji'li'	Sabaqli'qti'n' ali'ng'andag'i' jag'dayi'	Klass basshi'-si'ni'n' qoli'	Sabaqli'qti'n' tapsi'ri'l-g'andag'i' jag'dayi'	Klass basshi'-si'ni'n' qoli'
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

Sabaqli'q ijarag'a berilip oqi'w ji'li' aqi'ri'nda qaytari'p ali'ng'anda joqari'dag'i' keste klass basshi'si' ta'repinen to'mendegi bahalaw o'lishemlerine tiykarlani'p tolti'ri'ladi':

Taza	Sabaqli'qti'n' birinshi ret paydalani'wg'a berilgendegi jag'dayi'.
Jaqsi'	Muqaba pu'tin, sabaqli'qti'n' tiykar'gi' bo'liminen aji'rati'lg'an. Barli'q betleri bar, ji'rti'lmag'an, betleri almasti'ri'lmag'an, betlerinde jazi'w ha'm si'zi'q joq.
Qanaatlandi'rarli'	Muqaba jelingan, biraz si'zi'li'p, shetleri qayri'lg'an, sabaqli'qti'n' tiykar'gi' bo'liminen ali'ni'p qali'w jag'dayi' bar, paydalani'wshi' ta'repinen qanaatlanarli' qa'lpine keltirilgen. Ali'ng'an betler qayta islengen, ayi'ri'm betler si'zi'lg'an.
Qanaatlandi'rarsi'z	Muqabag'a si'zi'lg'an, ji'rti'lg'an tiykar'gi' bo'limnen ajrati'lg'an yamasa pu'tkillej joq, qanaatlandi'rarsi'z islengen. Betleri ji'rti'lg'an, betleri toli'q emes, si'zi'p, boyap taslang'an. Sabaqli'qti' qayta tiklewge bolmaydi'.